

Joululehti Tervakset
2008

Lunnin tarina

Kuvat ja teksti: Ari Tervo

Hannu Korhonen ja Juha Hakkarainen olivat moottorikelkkailemassa Sotkamon Maanselässä 19. helmikuuta 2005. Matkallaan he huomasivat kelkkareitin vieressä oudon näköisen linnun, jolla oli nokka kuin papukaijalla. Linnun pyrstöön oli tarttunut lumipaakku, ja lintu näytti hyvin uupuneelta eikä se päässyt enää lentämään.

Jatkuu s. 25

© Ari Tervo

© Ari Tervo

Lunnin tervehdys

Varanginvuonolla Norjassa

Tervakset	Sisältö		
joululehti 2008		Tulipalo Puronniemellä	s. 14
Sukuseura Tervo-Tervonen ry		Metsästystapoja Kainuussa	s. 16
perustettu v. 1984	Hyvät sukulaiset	Vanhojen kirjojen kertomaa	s. 17
Paltamossa	Perhepalsta	Parikkalan Tervokset	s. 19
http://suvut.genealogia.fi/tervotervonen/	Elsi Tervonen 90 v	Matkalla Italiassa	s. 23
	Eino Tervonen 90 v	Lunnin tarina	s. 25
	Henkilökuvassa Jyrki Tervonen	Sirkan joulu Taiwanilla	s. 26
	Muistelus Lotta-Svårdistä	Vuosikokouskuvia Paltamossa	s. 27

Taittajat: Kirsti ja Timo Tervo

Painopaikka: Julkaisupu Oy Delta Helsinki

Kannen kuva Törmänmäestä, kuvannut Mikko Tervonen

Hallitus

Tervonen Mikko, esimies
Aallonhuippu 10 E 40
02320 Espoo
p. 040 588 5411
mikko.tervonen@fonet.fi

Haukkamaa Kristiina, sihteeri
Konintie 135, 91100 Ii
p. 050 525 2457
kristiina.haukkamaa@oulu.fi

Määttä Irma
Rinnepolku 3, 88300 Paltamo
p. (08) 872173

Tervo Olavi
Kuurnantie 26, 87200 Kajaani
p. 0500 225 406
olavi@tervo.net

Leinonen Kaija
Kuurnantie 76 C, 87200 Kajaani
p. 050 4021775
kaija.leinonen@kajaani.net

Mäkinen Seppo, varaesimies
Nurminiementie 5,
93600 Kuusamo
p. (08) 851 1455, 044 3601 077
seppo.makinen@kuusamo.fi

Timonen Marja-Leena
Mäystintie 9, 90230 Oulu
p. (08) 338 974, 044 550 4801
marja-leena.timonen@mantykoti.fi

Tervo Juha
Kumpukiventie 1, 90240 Oulu
p. (08) 557 4170, 050 3827961
juha.tervo@oikeus.fi

Tervo Timo
Rastaantie 44, 70340 Kuopio
P (017) 2614 286
timou.tervo@elisanet.fi

Tervonen Helena
rahastonhoitaja
Nuottakunnantie 3 D 21, 02230
Espoo
p. (09) 88 11 430
helena.tervonen@iki.fi

Tervo Kirsti
Tervakset-lehden toimittaja
Rastaantie 44
70340 Kuopio
040 536 0024
kirsti.tervo@elisanet.fi

Hyvä sukulainen!

Tervakset –lehti postiluukusta tai postilaatikosta kertoo yhtenä varmana merkinä vuoden päättymisestä ja joulun lähestymisestä. Niin tämän vuoden kuin viime vuodenkin lehteen olemme saaneet runsaasti kirjoituksia. Kiitokset kaikista niistä!

Erityisen sykähdyttävää on Perhepalstamme laajentuminen kuvien ja merkkipäivään liittyvien juttujen myötä. Toivomme Perhepalstan monipuolistumista edelleen, kaikki merkkipäiväkuvat ja –kirjoitukset tuovat hienolla tavalla esille sukulaisten ”tähtihetkiä”.

Suurenmoiset kiitokset myös Kirsti ja Timo Tervolle, jotka ennakkoluulottomasti ottivat haasteen vastaan ja taittoivat tämän lehden!

Haluan näin välittää myös tilintarkastajien kiitokset Helena Tervoselle, joka ammattitaidolla hoitaa seuramme kirjanpitoon ja talouteen liittyvät asiat!

Mieluisalta ja merkittävältä ovat tuntuneet vuoden kuluessa ne lukuisat yhteydenotot, joita teiltä jäseniltä on tullut hallitukseen päin puhelimen, kirjeiden ja sähköpostin kautta. Kiitos niistä! Kiitos varsinkin merkkipäivien tiimoilta käydyistä monista antoisista puhelinkeskusteluista!

Kiitos teille aktiivisille toimijoille, jotka olette esimerkillisesti hankinneet uusia jäseniä seuralle! Tänä vuonna seuraamme liittyi 11, viime vuonna 9 ja sitä edellisenä vuonna 16 uutta jäsentä.

Menetyksenä olemme kokeneet sen, että nuorisojäsenet eivät ole täysi-ikäiseksi tultuaan hakeneet seuran varsinaista jäsenyyttä. Ehkä tuon jäsenyyden aika tulee sitten varttumisen myötä. Tämän saman toteamuksen ovat joutuneet tekemään muutkin sukuseurat. Emme siis ole yksin, mutta se ei kuitenkaan poista tätä harmillista tosiasiaa.

Viime kesäkuussa Tietosuojavalvottajan toimisto, Suomen Sukututkimusseura, Sukuseurojen Keskusliitto SSK ry, Karjalaisten Sukuyhteisöjen Liitto ry ja Suomen Sukuhistoriallinen yhdistys ry allekirjoittivat merkittävän yhteisen asiakirjan. Tämä asiakirja määrittelee käytännösäännöt siitä, miten nykyistä henkilötietolakia sovelletaan sukututkimusrekistereihin, sukujulkaisuihin, valokuviiin ja lehtileikkeisiin.

Meidän oman seuramme jäsenrekisterin ylläpitoperiaatteet ovat olleet jo entuudestaan sopusoinnussa uuden lainsäädännön ja käytännösääntöjen kanssa. Samoin hankkeemme Sotkamon Tervojen sukuhaarasta tietojen julkaisemisen osalta on lähtenyt henkilötietolain selkeistä, mutta varsin tiukoista periaatteista.

Tulevana kesänä tapaamme yksipäiväisessä kokouksessa Vaalan Manamansalon Ruununhelmessä lauantaina, 25.7.2009. Varaathan tuon päivän kalenteriisi!

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2009!

Mikko Tervonen
sukuseuran esimies

Perhepalsta

Onnittelemme pyöreitä vuosia täyttäneitä!

60 vuotta

Leena Leporanta, Karjaa
Kaija Tervo, Oulu
Timo Tervo, Kuopio
Marja-Leena Timonen, Oulu
Marjatta Mankinen, Oulu
Terttu Tervo, Joensuu
Osmo Tervo, Toivakka
Anja Häkkänen, Järvenpää

80 vuotta

Lea Tervonen, Helsinki
Esa Tervonen, Helsinki
Ellen Tervo, Vuokatti
Leea Nissinen, Leppävirta
Yrjö Tervonen, Kotka
Eelis Tervo, Lampsijärvi

*Leea Pirkko Marjatta Nisissinen
o.s. Tervonen 80 v*

70 vuotta

Terttu Komu, Lieksa
Heikki Tervonen, Paltamo
Kaarina Pirttikoski, Ylivieska
Lissu Tervonen, Tampere
Irja Kojo, Imatra

90 vuotta

Elsi Tervonen, Helsinki
Iida Posti, Kemi
Eino Tervonen, Ylitornio

100 vuotta

Eila Tervo, Helsinki

Eelis Tervo 80 v

*Eveliina Feodoroff-Rantala ,
Janne Rantala ja Ainu Rantala (pian 11 kk).*

Toivotamme tervetulleiksi uudet jäsenet!

Sinikka Herttua, Turenki
Kari Kovalainen, Oulu
Matti Väyrynen, Ruotsi
Anuleena Tervonen, Melalahti
Timo Koivisto, Kajaani
Kauko Tervonen, Vuokatti

Poisnukkuneet

Anna Maija Lammela, Pudasjärvi
Toini Tupakka, Kajaani
Teuvo Tervo, Kajaani

Matti Tervonen, Kajaani
Marjo Tervonen-Saari, Lohja
Eero Tervonen, Oulu
Seija Mäkläräinen, Ristijärvi
Juhani Tervonen, Oulu

*Anna Tomperi Mieslahden
vuosikokouksessa*

Onnittelemme hääparia!

Ilpo Ensio Tervonen ja Mari Katariina Kangas vihittiin avioliittoon Kemijärven kirkossa 31.12.2007. Vihkimisen suoritti pastori Aki Lautamo.

Syntyneitä

Marjo Tervonen-Saaren ja Rami Saaren tyttären **Lotta Iida Emilian kastejuhla** 5.1.2008 Lohjalla. Vasemmalta isovanhemmat Erkki ja Kaija Tervonen Tervonen, Marjo, Lotta Iida Emilia isänsä Ramin sylissä ja toiset isovanhemmat Terhi ja Markku Saari.

*Ee'led Elsa Sarkola, syntyi 5.9.2008.
Vanhemmat Pauliina Feodoroff ja Milja Sarkola.*

Ida Posti 90 v

Ida Posti syntymäpäivänään

Ida Posti o.s. Tervo syntyi Sotkamossa 2.7.1918 Kalle Arvid Tervon ja Ida Marian (o.s. Värynen) yhdeksäntenä lapsena kymmenestä. Koulun Ida kävi Saukon koulussa, jossa opettajana oli mm. suurhiihtäjä Frans Heikkinen.

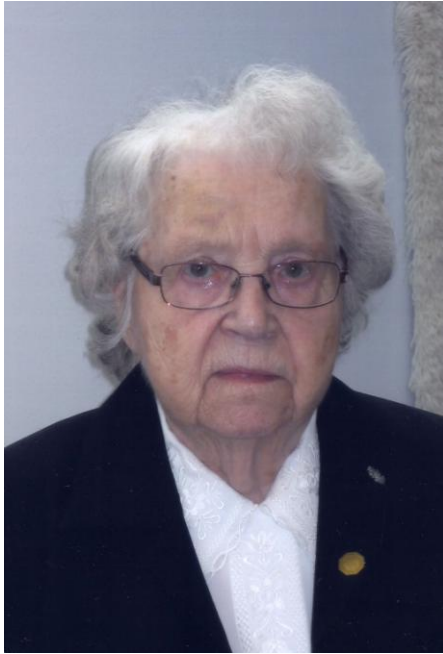
21-vuotiaana Ida oli apulaisena kansanedustaja Matti Korholan talossa, johon oli majoitettu Kuhmon talvisodan taisteluista palannut Valde Posti. Korholan talossa nuoret tapasivat, ja Ida muutti Valden kanssa Tervolaan vuonna 1940. Tervolan Yli-Paakkolan kylässä Ida asui 56 vuotta. Siellä perheeseen syntyi 3 lasta, 2 poikaa ja tytär. Ida hoiti karjaa ja maataloutta, Valde toimi TVL:ssä työjohtajana.

Puolison kuoleman jälkeen Ida muutti Kemiin, jossa asui omassa huoneistossa 11 vuotta. Voinnin heikennyttyä iän myötä Ida on muuttanut Iltaruskonimiseen palvelutaloon, jossa asuu 15 muuta iäkasta ihmistä.

Reijo Posti, Ida Postin vanhin poika

Elsi Tervonen 90 v

Muutamia Elsin muistikuvia elämänvaiheistaan

Elsin vanhemmat olivat monien aikalaistensa tavoin menneet Amerikkaan, jossa he tapasivatkin ja jossa heidän ensimmäinen lapsensa syntyi. Sen jälkeen he palasivat, vaikka äidin muut siskot jäivätkin Amerikkaan pysyvästi.

Elsi syntyi 24.5.1918 Paltamon Uurankylällä Tervo-nimiseen taloon. Lapsia perheessä oli yhteensä seitsemän, joista kaksi kuoli vauvana. Elämä oli niukkaa, mutta maanviljelys ja metsä antoivat välttämättömimmän toimeentulon.

Elsi kävi rippikoulun Paltaniemellä, siellä ma joituttiin tyttöjoukolla Siirtolan aitan vintille. Rippikoulu kesti kolme viikkoa ennen juhannusta. Opetus pidettiin kokonaan Paltaniemen kuvakirkossa, pitäjänä oli nuori pappi Vihma. Hän jopa kutsui rippikoululaiset vierailulle kotiinsa ennen konfirmaatiota. Kanttorina toiminut August Reponen antoi perusohjeita laulamiseen: ”Pankaa laulassa suu niin auki, että kolme sormeä sopii suuhun!” Konfirmaatio pidettiin juhannuksena Paltaniemen kirkossa.

Samana syksynä Elsi oli riihenpuinnissa isänsä kanssa. Saariselle oli tulossa lukukinkerit, ja Elsi rohkeni sanoa isälle: ”Voisitko pyytää Vihmalta papintodistusta.” Kun isä kyseli, mihin sitä nyt tarvittaisiin, Elsi vastasi menevänsä kansanopistoon Mieslahteen. Isän mielestä sellaiseen ei olisi rahaa, mutta Elsi vastasi tietävänsä, että sen voi

käydä myös velaksi. ”Menen sitten piiaksi ja maksan velan takaisin”, Elsi oli lopettanut.

Keskustelu jäi siihen, mutta niin vain isä toi papintodistuksen tullessaan kinkereiltä ja Elsi pääsi kansanopistoon, jonka jälkeen pian piiaksi Kaajaan. Kun sitten tuli toveripäivien aika opistolla, Elsi meni opiston toimistoon ja maksoi reippaasti velkansa takaisin.

Opistotovereita meni Ouluun sairaalaan harjoittelijoiksi, ja sitä kautta Elsikin innostui hakemaan sairaalaan töihin – ja pääsi. Elsin mielessä väikkyi ihanneammattina kunnalliskodin johtajan tehtävät. Talvisodan aikana Elsi oli harjoittelijana Lapualla sairaalassa ja sitten jatkosodan alettua tuli komennus lääkintälotaksi Ouluun.

Rauhan tultua ja elämän vakiinnuttua Elsi kävi vuoden mittaisen koulutuksen Pitkäniemessä Tampereella mielisairaanhoidtajaksi ja palveli sitten useissa sairaaloissa, joista pisimpään Kivelän sairaalassa Helsingissä lasten psykiatrisella osastolla.

Yhtenä tärkeänä perintönä vanhemmiltaan Elsi pitää vanhempiensa Amerikasta tuomaa kuvaraumattua. Se oli sodan aikana haudattuna maahan evakkoon lähdön valmisteluissa. Tuona aikana kirja aika tavalla turmeltui, mutta Elsi on sen entisöittänyt näin kunnioittaen vanhempiensa muistoa ja kirjan arvoa.

Eläkkeelle jäätyään Elsi onkin käynyt tervehtimässä kolme kertaa Amerikassa olevia sukulaisiaan.■

Mikko Tervonen

www.it-con.fi

Vahvaa tervoslaista ajattelua vuodesta 2003

Einon merkkipäivää vietettiin Ylitornion seurakuntakeskuksessa 3.5.2008. Juhlapäivän sää oli aurinkoinen ja lämmin. Sukulaisia, ystäviä, kuorolaisia ja tarjoilua hoitaneita partiolaisia oli paikalla kaiken kaikkiaan noin 100 henkeä. Järjestelyistä päävastuuta kantoivat Aili-puoliso ja Heidi-tytär partiolaisystäviensä kanssa. Juhlaseuroissa puhuivat muun muassa kirkkoherra Matti Salminen, seurakuntapastori Ville Väkeväinen, pastorit Mirjami Hyttinen ja Ilkka Pirilä. Ylitornion mieskuoro esitti kanttori Pekka Pyykösen johdolla useita Einoon toivelauluja, joista muun muassa Väinö Havaksen (1939) ”Testamentti pojalleni” oli kosketavan kaunis.

Testamentti pojalleni

Väino Havas (san.)

Sulho Ranta (säv.)

*Tänä aamuna, poikani lähden
kohti tuskien rintamaa.
Sinun, äitis ja veljies tähden
minut kutsuvi isänmaa.*

*Isänmaallinen, kontua vailla
olen ollut ja köyhä mies.
Sydän-Suomeni karuilla mailla
oli suitseva kotilies.*

*Perinnökseni, poikani, annan
tyhjät taskut ja isänmaan,
kalasaunani välkkyvän rannan,
pyhän uskoni Jumalaan.*

*Minut kerran kun kantavat luokses,
risti sormes ja ole mies.
Kävi, poikani, näin sun vuokses,
minä viitoitin miehen ties*

Einon elämäntyö, arvot sekä pitkä työ- ja luottamushenkilöhistoria tulivat esille sekä puheissa että juhlien alla julkaistuissa lehtikirjoituksissa. Yhdeksänlapsisen perheen keskimmäisenä Einon elämä on ollut pienestä pitäen työtä ja vastuunottoa nuoremista sisaruksista. Koulutusmahdollisuudet poikkesivat tämänpäiväisestä merkittävästi. Mahdollisuudet koulunkäyntiin eivät tuolloin olleet tasapuolisesti kaikkien ulottuvilla. Kolmen viikon kiertokoulu, puolen vuoden alakansakoulu ja neljä luokkaa kansakoulua muodostivat Einon koulupohjan. Metsätöihin 13-vuotiaana, perheen perustaminen 18-vuotiaana ja Sillanpään marssilaulun sanoin ”kun oli vaaralle alttiina syntymämaa, niin kotiaskareet jäädä saa” eli 21-vuotiaana kutsuntoihin ja sotaan. Nämä ovat Einon ”elämänkoulua” maanviljelijäksi ja poromieheksi sekä myöhemmin suntioksi ja seurakuntamestariksi. Samanaikaisesti työ erilaisissa luottamustehtävissä kasvatti ihmisenä. Yksi merkityksellisistä Einon luottamustehtävistä eli toiminta tukihenkilönä on vasta jokin aikaa sitten päättynyt. Vuosikymmenten aikana myös omaishoitajuus tuli niin Einolle kuin lapsillekin merkittäväksi osaksi elämää, sillä vaikeasti sairasta Irja-puolisoa hoidettiin kotona lähes hänen elämänsä loppuun saakka.

Aktiivinen toiminta seurakunnassa ovat olleet elämän sisältönä jo työnkin puolesta. Lisäksi Eino on ollut eläkkeelle siirryttyään Ylitorniolla aktiivisesti seurakunnan työssä mukana toimien seurapuhujana ja vanhustenkerhojen vetäjänä.

Eino on kerännyt myös oman sukuhaaran tiedot sukukirjaa varten ja täten toiminut suvun hyväksi ja edistänyt sukulaisten keskinäistä vuorovaikutusta. Hän on aktiivinen sukuseuratoiminnan kannattaja ja toimintaan kannustaja ja on osallistunut lähes kaikkiin sukutapahtumiin, joita on järjestetty ympäri Suomea vuodesta 1984 lähtien.

Eipä tarvitse käyttää ylisanoja kuvailemaan syntymäpäiväsankarin kuntoa. Harvoin näkee Einoon kuntoista 90-vuotiaasta. Tästä lienee parhaimpina osoituksena hänen saamansa ajolupa lääkäriltä ”90-huollon” yhteydessä. Ajokortti onkin tärkeä asia etenkin pitkien etäisyyksien Pohjois-Suomessa. Joutsan sukutapaamisessa pari vuotta sitten Eino kertoi ajavansa pitkiä matkoja ja nauttivansa ajamisesta. Tämä toikin toisen ja omakoh-

taisen kannan ikäihmisestä liikenteestä. Samassa tilaisuudessa Suomen liikennelääketieteellisen seuran puheenjohtaja professori Timo Tervo piti juhlaesitelmän, jossa hän käsitteli liikenteen riskitekijöitä, joista yksi oli ikäihmiset liikenteessä.

Onnea ja terveitä vuosia Einolle!

Marja-Leena Timonen, Einon sisaren tytär

Ylitornion mieskuoro esitti kanttori Pekka Pyykösen johdolla useita Einon toivelauluja

Kunniajäsen

Tämän syntymäpäiväjuttun kirjoittaja, Seuran entinen sihteeri Marja-Leena Timonen kutsuttiin sukkukokouksessa Mieslahdessa seuran kunniajäseneksi nro 6.

Kurkistus eräisiin Sotkamon Tervoihin - Tampereelle päin

Pekka Tervo (1809–1866) ja Katariina s. Korhonen saivat 9 lasta, joista kaksi, Antti ja Jussi Pekka, opiskelivat opettajiksi Jyväskylän seminaarissa ja muuttivat sen jälkeen Tampereelle. Sotkamossa vietetty lapsuus ja varhaisnuoruus — luonnonkauniit vaarat ja korvet, kosket ja järvet eivät koskaan unohtuneet Sydän-Hämeen maille muuttaneilta veljeksiltä.

Antti Tervo (1842 – 1892) oli ensimmäinen seminaarin käynyt opettaja Tampereen kansakouluissa. Hän toimi Pellavatehtaan koulun opettajana 1868 – 1892. Hän oli myös musiikkimies ja ensimmäinen kuorojen johtaja. Hän oli monipuolinen kansansivistysmies ja toimi myös sanomalehtimiehenä.

J. (Jussi) P. (Pekka) Tervo (1849 – 1920), vmo Ida Josefina Sjö Dahl, Antti Tervon nuorempi veli, siirtyi myös seminaarin jälkeen Nokian tehtaan koululle opettajaksi.

J.P. Tervon tytär **Elsa Tervo (1892-1966)** on kirjoittanut isästään värikkään kuvauksen ”Muistoja isästäni”, jossa hän nimittää tätä kaikkien nokialaisten tuntemaksi ”risuparraksi”, olihan isä opettanut kolmeakin sukupolvea. - Elsa Tervo

kirjoitti runoja, romaaneja, näytelmiä ja lisäksi hän käänsi italialaista runoutta suomeksi. Hän oli myös musiikkipedagogi ja pianisti. ■

Tampereen Tervojen esittely jatkuu seuraavassa Tervakset-lehdessä.

Rotasija

Ennen annettiin hyvin helposti ihmisille jokin liikanimi. Näitä on tallennettu Kansanrunousarkistoon melkoinen määrä, mm. Sotkamosta ja Säräisniemeltä.

Sotkamossa oli asunut suutari **Antti Tervo**, jonka lisänimi oli Rotasija. Pohjois-pohjalaisen osakunnan kansanperinteen keruuretkellä v. 1937 nimi oli saanut selityksen:

Hänellä oli kerran jalassa uudet kengät.

- *Millon teit ne?*

- *Tänä oamuna minä ne rotasin.*

Lähde: SKS Kansanrunousarkisto

Henkilökuvassa Jyrki Tervonen

Parkinnimen puutarhasta väriä ja makua ruokapöytään

Parkinniemen puutarha sijaitsee Kajaanissa Kajaaninjoen ja Paltajärven liitoskohdan tuntumassa, muutaman kilometrin päässä Paltaniemeltä

Tänne rantautuivat Tervokset Jaalangasta 1700-luvun alussa. Kasvihuoneyrittäjä Jyrki Tervonen edustaa sukunsa 7. polven asukasta tällä paikalla. Tilalla asuvat Jyrkin vanhemmat, mutta Jyrki on korjannut omalle perheelleen - vaimo ja 13- ja 14-vuotiaat tyttäret - vanhan v. 1905 rakennetun päärakennuksen. Pihapiiri on levollinen: päärakennusta vastapäätä on vanha kivinavetta, ja pihapiiri rajoittuu Kajaaninjoen rantaan, jota muhkeat valkorunkoiset koivut reunustavat.

Mikä on Parkinniemen puutarha?

Parkinniemen puutarha on ympäri vuotiseen tomaatinviljelyyn erikoistunut kasvihuoneviljelmä. Nykyiset omistajat, Arja Huurinainen ja Jyrki Tervonen, ostivat puutarhan v.1989 Jyrkin vanhemmilta, jotka olivat avomaaviljelijöitä. Yritystaipaleen alkuvuodetkin viljelyn pääpaino oli avomaatuotannossa. Torimyynti hiipui markettien tultua, ja 2000-luvulle tultaessa päätettiin keskittyä tuottamaan kasvihuoneviljanneksia.

Vuonna 2002 puutarhalle valmistui nykyaikainen kasvihuone alaltaan 1700 m² ja materiaalina oli muovi. Samalla rakennettiin bioenergialämpölaitos. Vuonna 2005 parannettiin pakkaamo-, jäähdytys-, toimisto- ja sosiaalisia tiloja. Vuonna 2006 valmistui taas laajennus, 3020 m², jossa seinämateriaali on lasia. Yrittäjäpariskunnan lisäksi puutarhalla työskentelee 1 - 4 palkattua työntekijää, töiden kiireellisyysvaatimusten mukaan.

Taimet

Tomaatin kasvatuksen vaiheita voi seurata vuoden ajalta näin: Syyskuussa istutetaan uudet taimet.,

Lisätietoa: www.parkinniemenpuutarha

jotka tuodaan Närpiön puutarhasta. Taimet istutetaan turvesäkkeihin, jotka asetetaan kouruihin, niin että kasvihuoneen lattiatila jää vapaaksi ja ilmavaksi, se pysyy siistinä ja kuivana eivätkä home ja härmä pääse kiusaamaan.

Hoito ja kasvatus

Kaikkia kasvuun vaikuttavia seikkoja seurataan tietokoneohjelman avulla: kasvihuoneen lämpö (yöllä 15 -17, päivällä 22 – 25), valo, ravinteet, kasvu-alustan kosteus, juuriston lämpötila. Jos Jyrki satuisi olemaan vaikkapa päivän reissulla Oulussa, hän saisi kännykkäänsä tiedon, että

tomaateilla on joku hätänä. Ravinteita annetaan joka kerta kasteluveden mukana. Vesi tulee Kajaaninjoesta. Annettu vesimäärä tiedetään, ja turvesäkeistä läpi valunut vesi otetaan talteen ja mitataan. Näin tiedetään kastelun tarve. Valunut vesi johdetaan kaupungin vedenpuhdistamoon.

Kasvit saavat myös parhaan kasvutuloksen antamalla valoa suurpainenaatrium-lampuista

Uudessa kasvihuoneessa lamput on sijoitettu siten, että valo jakautuu paremmin kasvin kaikille osille. Keinovaloa annetaan vuoden pimeimpänä aikana 16 – 17 tuntia päivässä niin, että kasvit ovat pimeässä 8 t päivässä. Talvellakin tomaatit kasvavat hyvin, koska jos onkin valon niukkuutta, se hoidetaan antamalla lisää valoa. Antamalla hiili-dioksia säännellysti tuotanto paranee huomattavasti. Uudessa kasvihuoneessa on myös valoverhot, jotka estävät liiallisen valon karkaamisen ulos mutta myös torjuvat kylmyyttä.

Kasvin latva hoidetaan kerran viikossa kiinnittämällä se klipsin avulla tukinaruun, liiat lehdet poistetaan alaosasta lähtien, tyhjät tertut poistetaan muutaman viikon välein ja varkaat napsitaan.

Pölytys

Kasvihuoneessa on myös koko joukko vierastyöläisiä. Kimalaiset saapuvat pienissä pahvilaatikoissa Keski-Euroopasta pölyttäjän töihinsä. Niiden työaika on maaliskuusta keskikesäälle. Kun tomaattien runko on saavuttanut määränsä, n. 10 metriä, niiden latvus katkaistaan. Silloin loppuu myös kimalaisten työsuhte. Talvella pölytys tapahtuu mekaanisesti.

Tuholaisten torjunta

Tuholaisia torjutaan biologisesti. Yksi tuhoaja on peltolude, joka syö vihannespunkkeja ja ansarijauhiaisia. Peltolude pystyy elämään kasvin nesteellä, vaikkei tuholaisia olisikaan. Kuitenkin tämä ludesuku häviää samalla kun kasvit kerätään pois uusien istutusten alta. Toinen tuholaisia hävittävä hyönteinen on jauhiaiskiilukainen. Kerran viikossa tomaatin varsiin kiinnitetään pieniä valkoisia pahvilappuja, joissa on jauhiaiskiilu-

kaisen loisimia ansarijauhiaiaisen munia. Munista kuoriutuu aikanaan kiilukaisia, jotka tuhoavat ansarijauhiaisen munia. Jos biologinen torjunta ei toimi, käytetään muita keinoja.

Kasvitautilien torjunta

Tauditkin uhkaavat, mutta home torjutaan ilmastoinnilla. Tomaattihärmää torjutaan antamalla yöllä rikinkatkua muutama tunti. Rikkakasviongelmaa ei ole, koska kasvuturve on puhdasta.

Energia

Lämmityksessä käytetään energian lähteenä puupellettiä, joka tulee Jannpuulta Kajaanista, ja vähän käytetään myös kevytpolttoöljyä. Jyrki Tervonen kertoi, että UPM 10:n kanssa on tehty esisopimus sen suljetulta kaatopaikalta saatavasta biokaasusta. Tällä hetkellä suunnitelma on vielä kesken, koska kaasua ei ole tarpeeksi.

Sato

Satoa kerätään kolmesti viikossa, vuodessa 330 000 kiloa. Puolet sadosta menee kainuulaisten suihin, yksi neljännes oululaisille ja toinen neljännes Savonlinnaan ja vähän Helsinkiin. Tomaattia syödään meillä noin 10 kiloa vuodessa henkilöä kohden, mutta minä syön varmasti sata, sanoo Jyrki Tervonen. Hän kertoo, että tomaatin syönti vähentää mm. riskiä sairastua sydäninfarktiin. Tulos perustuu tomaatin sisältämään karotenoidiin, lykopeeniin, jonka korkea pitoisuus veressä vähentää aivohalvauksen ja sydäninfarktin vaaraa.

Tyytyväinen puutarhuri

Jyrki Tervonen on tyytyväinen. Yritys on sopivan kokoinen, ei suuri, ei ihan pieni. Kiinnostus alaan alkoi jo melko varhain, eikä se ole himmennyt. Liikunta luonnon keskellä, maailmantapahtumien seuraaminen ja perhe antavat hyvää oloa.

Mitä sanookaan vanha kiinalainen sananlasku elämän onnesta: Jos haluat olla onnellinen päivän, juo itsesi humalaan, jos haluat olla onnellinen vuoden, mene naimisiin, mutta jos haluat olla onnellinen loppuelämäsi, perusta puutarha.

Kirsti Tervo; Kuvat Timo Tervo

Kirj. Elsi Tervonen, helmikuussa 1996

Muistikuva siirtyy lapsuuteeni. Lotat kokoontuivat jäsenten koteihin pohtimaan ajankohtaisia asioita koskien suojeluskuntajärjestön järjestämiä urheilukilpailuja ja leiripäiviä. Lotat hoitivat aina muonituksen näissä tapahtumissa. Syntyi myös tarve saada oma talo, johon kokoontua ja jossa järjestää juhlia.

Isäni oli suojeluskunnassa ja äitini oli lotta. Veljeni ja sisareni liittyivät näihin järjestöihin, kun ikä sen salli. Me imimme tämän aatteen jo äidinmaidosta. Tuntui, että rajan läheisyys saneli kainuulaisille tämän tarpeen. Setäni lahjoitti talolle tontin. Isännät toivat talkoilla metsistään hirssiä rakennustarvikkeiksi. Kotikyläni läpi virtaa Kiehimän joki, joka tuo vetensä aina Venäjän rajalta asti. Puutavara uitettiin sitä pitkin. Erottelu tapahtui jokisuulla Oulujärven rannalla. Puuyhtiöt, esimerkiksi Kajaani-yhtiö, antoivat luvan nostaa joesta hukkopuita lisäksi rakennustarvikkeiksi. Talkoilla suojeluskuntalaiset nostivat näitä tukkeja törmälle. Talkoilla ne myös tuotiin rakennuspaikalle. Olin silloin 10-vuotias. Me lapset olimme innokkaina mukana. Säkkeinemme menimme metsään ja nostimme sammaleet. Niitä käytettiin riiveinä hirsien välissä.

Kotikylässäni oli vireä kesä- ja talviurheiluharrastus. Nuoria riitti paikalle paikallis-, piiri- ja jopa valtakunnalliselle tasolle urheilijoina. Lotat huolehtivat tarjoilusta näissä tapahtumissa.

Vuonna 1928 suojeluskuntatalo valmistui. Oli talon vihkiäiset. Arvuuteltiin, mikä talolle nimeksi. Kotikyläni kuuluu Paltamon kuntaan ja Uura on kylän nimi. Talo sai nimeksi Uurtaja. Se oli meistä sopiva nimi. Ihmiset olivat ututteraa ja yritteliästä väkeä. He järjestivät vihkiäisjuhlaan arvokasta ohjelmaa näytelmäkappaleineen. Kainuun suojeluskuntapiiristä oli korkeita herroja puhumassa. Lotat huolehtivat tarjoilusta. Uurtajasta tuli tärkeä kyläjuhlien ja iltamien pitopaikka. Se palvelee kyläläisiä vielä tänäkin päivänä.

Kylässämme ei ollut vielä Pikku-Lotta-toimintaa. Olin rippikouluikäisenä isojen lottien mukana muonittamassa leiripäivillä. Ne olivat usein useampipäiväisiä. Kylittäin komennettiin aina päiväksi töihin. Minulla on valokuva tältä ajalta. Meitä Uuran lottia on siinä 15. Lotta-

toiminta oli vireää. Se oli ihanaa aikaa. Tapahtui niin paljon. Näin jälkeenpäin olen muistellut tätä aikaa. Suojeluskunta ja Lotta Svärd -järjestöt olivat esimerkillisiä kasvatusjärjestöinä. Ei ollut käyttäytymishäiriöitä nuorten keskuudessa. Nuorison käytös oli hyvää. Silloin ei ollut vielä maaltapakoa. Perheet olivat suuria. Vain muutamilla kodeilla oli mahdollista lähettää nuoriaan opinteille. Kajaanissa olevat kansakouluopettajaseminaari, maamies-, karjanhoito- ja talouskoulu olivat mainittavimmat. Vuonna 1909 oli Paltamon Mieslahteen perustettu kansanopisto. Se kokosi Kainuun nuoria sinne vuosittain runsain määrin. Minäkin pääsin sinne 16-vuotiaana. Opisto oli silloin jo herännäiskansanopisto. Se oli ponnahduslauta monen nuoren elämänuralle. Siellä minunkin haluni suuntautui hoitoalalle. Hakeuduin harjoittelijaksi eri sairaaloihin. Olin Lapuan kunnansairaalassa, kun jatkosota alkoi. Veljeni ja sisareni olivat saaneet komennuksen sinne jonnekin. Palattuani Lapualta sain komennuksen Sotasairaala 32:een, joka oli Oulun uusi lääninsairaala. Tehtäväni lääkintälottana alkoi 15.2.1942.

Työ sairaalassa oli vaihtelevaa ja kiireistä. Ei ollut säännöllisiä vapaapäiviä. Työhön mentiin, kun tarve vaati, yölläkin. Oulun pommitukset, joissa puukorttelit paloivat, olivat usein yöllä. Menimme viemään potilaita kellarikerrokseen sirpalesuojaan. Yövalvontaa oli yhden kuukauden, minkä jälkeen saimme yhden viikon vapaata. Tällöin kävin kotona. Sairaanhoidon oppilas oli yövalvonnassa kaverina. Sairaalassa järjestettiin meille luentoja työn ohessa. Oulun Tuomiokirkossa annoimme juhlallisen lotta-lupauksen.

Sotasairaala 32:n osasto 4 B:ltä on minulla eräs muistikuva. Eräänä päivänä saimme tehtäväksemme tyhjentää osasto ja siivota se perusteellisesti. Potilaita siirrettiin toisille osastoille ja muutaman kilometrin päähän Nokelaan ”Joulumerkki”-lastenkotiin. Sitä piti yllä Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistys. Seuraavana aamuna menimme tyhjälle osastolle odottamaan, mitä tuleman piti.

Pikkuhiljaa alkoi osastolle tulla saksalaisia sotilaita. Joku raahasi perässään paperisäkkiä, jossa oli omaisuus. Toisia kannettiin paareilla. Sairaalamme neljä osastoa, 46 potilaspaikkaa osastol-

laan, täyttyivät saksalaisista potilaista. Haavoittuneita tuli Lapin ja Kiestingin suunnalta.

Osastonhoitajamme Aune Alanen (Kurikan ro-
vastiin tytär) oli saksankielentaiteilija. Hän alkoi
antaa meille saksankielen opetusta selvitäksemme
meille kuuluvista tehtävistä. Pikku hiljaa totuimme
tehtäviimme.

Osastonhoitajallamme oli suuri tehtävä myös
valistaa näitä potilaita. Hän oli kuin pyhäkoulun
opettaja istuen suuri kuvakirja sylissään, potilaat
ympärillä katselemassa kuvia kirjasta ”Sataviisi
kunniamme päivää Suomen Talvisodasta”. Heille
selvisi, että he olivat Neuvostoliiton puolella. Ja
Suomi oli yksin. Joillakin oli käsitys, että he ovat
vallatussa maassa. Tämäkin väärinkäsitys oikaistiin
siinä istunnossa.

Osastomme henkilökunta oli entinen. Osaston-
hoitajan lisäksi kaksi sairaanhoitajaa, sairaanhoito-
oppilaita osapäivätyössä luento- ja leikkauksen
lääkintälöydöksiä oli kuusi. Saksalaiset toivat oman
lääkärin, Dr. Richterin, Schwester Marian ja kaksi
sanitäärimiestä. Kurinalaisuus tuli kuvaan mu-
kaan. Tohtorin tullessa kierrokselle potilaat, jotka
pystyivät, seisoivat sängyn päädyssä asennossa, ja
sängyssä olivat olivat suorina kuin tikut. Huoneen
vanhin karjaisi ”Achtung” ja ilmoitti huoneen vah-
vuuden. Kaikki tapahtui saksalaisella täsmällisyy-
dellä. Huomauttamistakin joskus löytyi. Huonees-
ta poistuessaan tohtori saattoi pyyhkäistä kädellään
oven päältä; jos pölyä jäi, siitä muistutettiin.

Oli myönteistäkin. Saksalaiset olivat hyvin mu-
sikaalisia. Valiojoukoiksi lukeutuivat. Arjalaisiksi
sanoivat itseään. Heissä oli pianisteja, viulisteja,
kirjailijoita, runoilijoita ym. kulttuurin harrastajia.
He järjestivät usein musisointitilaisuuksia. Laulut
he lauloivat aina moniäänisesti. Ehkäpä he näillä
tilaisuuksillaan halusivat haihduttaa koti-
ikävänsä. Muistovihkooni on eräs kirjoittanut ru-
non, joka suomennettuna kuuluu näin: ”On kauka-
na, kaukana meillä, oma onni ja syntymämaa.
Täällä kuljemme vierailta teillä, emme katsoa tah-
do taa. Lumituiskut täällä ain tuiskuu, ja raskaana
sydän lyö. Koti unessa mieleen muistuu, kun tie-
noot peittävi yö.”.

Saksalaiset olivat sairaalassamme yhdeksän
kuukautta. He ottivat haltuunsa Diakonissalaitok-
sen. Osastomme oli jälleen suomalaisten sotilaiden
käytössä.

Tehtävämme osastollamme normalisoitui. Sai-
rasjunat tulivat usein yöllä. Kylpyosasto ei ehtinyt
kaikkea selvittää. Paareja tuotiin suoraan osastoil-
le. Paareilla pesimme ja puimme sänkyyn vietä-
viksi. Tuli vaikeasti selkään haavoittuneita, hal-
vaantuneita raavaita miehiä, jotka olisivat mie-
luummin halunneet jäädä kentälle kuin jääneet ki-
tumaan. Oli murheellista heitä lohduttaa. Oli lie-
vemmin haavoittuneita, jotka olivat tyytyväi-
sempiä, kun pääsivät vähän lepäämään. Vaikeat,
pitkäaikaista hoitoa tarvitsevat siirrettiin myöhem-
min Kaunialan Sotavammassairaalaan. Nyt he ovat
jo päässeet lepoon.

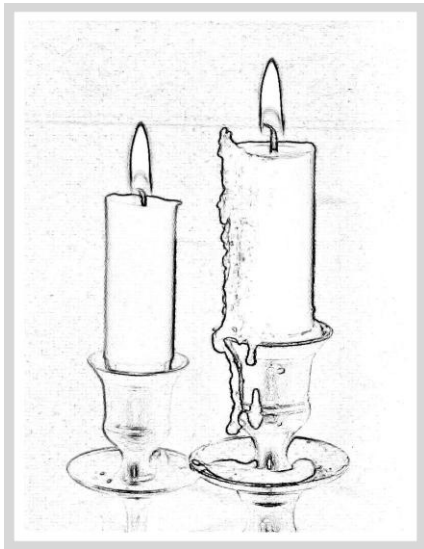
Muistiini on jäänyt eräs tapaus Lapin sodan
ajalta. Oli yleistä, että kirjoitimme kirjeet potilai-
den puolesta, kun eivät itse voineet. Useimmiten
se tapahtui sanelun mukaan. Oli ilta, kun tuotiin
Kemin pommituksen uhreja. Mukana oli siviileitä-
kin. Eräs sotilas, päähän haavoittunut, pyysi kir-
joittamaan kotiinsa ja pyysi, jos voisin postittaa
vielä samana iltana. Hän saneli asiallisesti: ”Älkää
olko huolissanne. Minulla on kaikki hyvin. Olen
nyt sairaalassa.”. Potilas oli jostakin Savonlinnasta
päin, ja tiesin postijunan tulevan vielä pohjoisesta.
Lähdin asemalle kahden kilometrin päähän, missä
postitin kirjeen. Aamulla työhön tullessani kuulin
potilaan yöllä kuolleen. Muutamien päivien kulut-
tua tuli sairaalan pastori kyselemään, kuka sen kir-
jeen kirjoitti. Oli käynyt niin, että kuolinsanoma ja
kirje olivat menneet samanaikaisesti. Varmaan se
aiheutti hämmästyksiä ja kysymyksiä. Olivat kui-
tenkin lohduttautuneita, kun olivat saaneet hänen
viimeisen viestinsä.

Sotasairaala 32:lla oli osastoja muuallakin. Mu-
hoksella, Pohjolan poikakodissa, oli iho- ja suku-
puolitautien osasto. Jälkimmäiset hoitivat itse vai-
vansa. Ihotautipuolella oli vaikeita ihottumia, jot-
ka vaativat kompressien ja siteiden vaihtoa useita
kertoja päivässä. Sidetarpeista oli puute. Pyykki
tuli keskuspesulasta kerran viikossa. Joutuimme
pesemään nämä siteet ja keittämään pesuvadissa
hellalla sadaksemme ne uuteen käyttöön. Tämä
komennus kesti kolme kuukautta, minkä jälkeen
palasimme näistä kenttäoloista tuttuun yksikkööm-
me.

Sairaalassamme kävi useita viihdytyskiertueita.
Näitä oli järjestämässä usein eräs sairaalan hyvä-
ntekijä, Eva Weckman. Kerrottiin hänen olleen su-
kua Marsalkka Mannerheimille. Hänellä oli yhte-

yksiä Ruotsiin. Oli tuttu näky, kun hän tuli kävel-
len kaupungista kori käsivarrellaan. Lottapuku
päällä hän tuli osastolle ja toi huonoimmille poti-
laille hedelmiä ja karamelleja. Sairaalassa kävi
myös lottajohtajamme Fanni Luukkonen seuras-
saan Oulun lottapäällystää.

Mieleeni on myös jäänyt ensi kertaa näkemäni
ja kuulemani kuulut Oulun Tiernapojat. Oli tuttu
näky joulun alla, kun näitä ryhmiä oli tien päällä.

Siellä he tapella nahistelivat, ketkä ehtivät ensiksi
osastoille esiintymään. Sanottiin, että pojilla piti
olla poliisilaitokselta lupa. Siellä äänet testattiin.
Niiden piti olla hyvät. Ja hyvät ne olivatkin. Mah-
tavana alkoi ”Hyvää iltaa, hyvää iltaa, itse kulle-
kin säädylle...”. Siinä tuli koko joulun sanoma
evankeliumeineen. Osaston koristelimme jouluksi.
Joulukuusi oli keskeisin. Joulupuuro oli hirssipu-
ro tai Helmi-perunaryyneistä tehty puuro. Sotilai-
den muona-annokset olivat vaihtelevammat. Kort-
tiannokset toivat täälläkin rajoituksia. Maitoa oli
yksi desilitra päivässä. Ruispuuro ja ruisjauhokas-
tikkeet maistuivat perunoiden ja lanttujen kanssa
arkisemmin. Vatunlehdistä tehtyä teetä joimme
aamuisin.

Elettiin jo sodan loppuvaiheita. Moskovassa
neuvoteltiin. Mielialat olivat ankeat, kun emme
tienneet, mitä on edessä. Tässä vaiheessa eräs ko-
mentotoimistossa oleva musikaalinen sotilasvir-
kailija keksi perustaa laulukuoron. Harjoittelimme
isänmaallisia lauluja. En muista, ehdittiinkö niitä
missään tilaisuudessa esittämään. Mieleeni on jää-
nyt eräs harjoittelemamme virolainen laulu, joka
meni suunnilleen näin: ”Pääskyläinen päivälintu,
olen kurja koditon. Niin kuin leivo lepolintu, asun
tuules auvoton. Pääskylläin on pehmyt pesä, alla
aitan räystähän. Leivosella lepopaikka, alla lehvän
vihreän. Mis on koti mun kurjan, varjopaikka vai-
vaisen? Mullan alla maatessani, vasta levon löytä-
nen.”. Tunsimme kohtalonyhteyttä silloin virolai-
siin. Kurkussa kuristi ja nieleskellen poistuimme
harjoituksista.

Seuraavat päivät toivat ratkaisun. Lotta Svärd –
järjestö lakkautettiin 23.11.1944. Vielä kokoon-
nuimme yhteiseen kuvaan. Meitä, joilla oli tilai-
suus tulla kuvaan, oli toistasataa. Jatkoimme kui-
tenkin entisessä työssä, sillä potilaat tarvitsivat
vielä meitä. Valkoiset kaulukset ja hihansuut pois-
tettiin ja lottamerkit riisuttiin. Alkoi monelle jo
kotiuttamisvaihe. Sairaalamme muuttui Sotavam-
masairaalaksi. Lotat, jotka olimme vielä työssä,
muutuimme sairaanhoitoapulaisiksi. Minut kotiui-
tettiin 15.5.1945. Lottatyö oli kohdaltani päätty-
nyt. Se on minulle nyt historiaa.

Sotasairaalassa syntynyt ystävyys on säilynyt.
Varsinkin me, jotka työskentelimme samalla osas-
tolla, tulimme läheisimmiksi. Osa on saavuttanut
jo matkan pään. Me, jotka olemme vielä jäljellä,
ristimme kätemme ja kiitämme Vapaasta Isän-
maastamme, vaikka se vaatikin kalliit lunnaat. Kii-
tämme vielä, että lottina saimme palvella Isänmaa-
tamme edes hivenen verran.☐

**Seuraava sukukokous
la 25.7.2009 Vaalassa
Ruununhelmessä**

Kun kotitalo Puroniemi oli vähällä palaa poroksi

Se oli sota-aikaa, muistaakseni kesä 1942, juhanuksen jälkeen. Toukotyöt oli saatu tehdyksi eikä heinänteko aika ollut vielä käsillä.

Kotona olimme vain isä Eeli, siskoni Alli ja minä, silloin 12-vuotias pojankloppi. Kumpikin veli, Olavi ja Eljas olivat sotatoimissa siellä jossa-kin.

Oli ollut viikko satamatonta, kuivia hellepäiviä.

Oheinen kuva talosta on otettu v. 1914, ilmeisesti melko pian rakennuksen valmistumisen jälkeen. Pärekatto oli siis v. 1942 noin 30 vuotta vanha.

Talon vanha, paikoin jonkin verran sammaloitunut pärekatto oli suorastaan rutikuiva. Silti pirtin uuniin oli laitettu tuli, kun Allilla oli tarkoitus leipoa. (Tässä kohden voidaan näin jälkeinpäin todeta, että tulen laittaminen pirtin leivinuuniin sellaisessa tilanteessa oli suorastaan pässinpäistä touhua.)

Puolustukseksi voidaan sanoa, että kyllä vaaraan oli yritetty varautua, joskin aivan lapsellisen puutteellisesti. Katolle menevien palotikkaiden viereen oli varattu ämpärillinen vettä ja yksi juuttisäkki. Tarkoitus oli, että jos katto syttyy, mennään katolle näiden varusteiden kanssa, kastellaan juuttisäkki vedessä ja käytetään sitä hosana niin kuin metsäpaloja sammutettaessa. Vaikka olenkin ainoa elossa oleva, toivottavasti kuitenkin uskotaan, kun sanon, että tämä vähäinen ”palokalusto” oli minun ideani ja paikalle hankkima.

Sinä päivänä oli tarkoitus, että isä ja minä lähemme viemään hevosta ulkoniitylle Ruutille, kesälaitumelle. Olimmekin jo lähdössä, minä olin hakemassa hevosta luhtirakennuksen takaa, jossa

se oli ollut lieassa. Juuri silloin Alli huutaa pihalta hätääntyneenä, että katolla palaa.

Minä tietenkin jätin hevosen sinne ja juoksin kiireesti pihalle. Pärekatolla lepatti iloisesti pieni liekki, savupiipusta vähän alaspäin. Tajusin heti, että nyt on tosi kysymyksessä.

Mitään sen kummempaa ajattelematta, laitoin juuttisäkin vesiämpäriin, sieppasin ämpärin käteeni ja lähdin kiipeämään katolle.

Seuraavaksi muistan, että olin katolla ”juuttisäkki-hosalla” huitomassa palavaa kohtaa katossa. Siinä ensi vaiheessa olin yksin katolla. Eihän se liekki tyrehtynyt minun voimillani, mutta ei kuitenkaan päässyt valtoimenaan leviämäänäkään. Minulle taisi tulla jo hätä käteen. Sen muistan, kun huusin sieltä katolta kovalla äänellä, että ”ei täällä pärjää”. Järkevintä olisi tietenkin ollut huutaa vaikka että ”tuli on irti” tai jotakin sinnepäin. Onneksi kylällä oli kui-

tenkin silloin väkeä kotona joka talossa ja minun huutoni oli kuulunut naapureihin. Pian sitten alkoi-kin tulla sammutusväkeä paikalle.

Vettä saatiin sitten katolle ämpärillä kantaen ja palon leviäminen pärekatossa saatiin lopullisesti pysähtymään. Osa väestä meni vintille kastelemaan kattoa altapäin. Muistan, että Tervon Martta oli yksi niistä, jotka olivat sammuttamassa paloa vintiltä. Muista naapureista on varmana jäänyt mieleeni ainakin Jaakkolan Arttu.

Tuli saatiin kuin saatiinkin sitten joukolla sammumaan. Aikaa ei varmaan kukaan katsonut kellosta, mutta luulen että aikaa oli kulunut puolesta tunnista tuntiin. Se on jäänyt mieleeni, että minä menin katolle ensimmäisenä ja tulin sieltä alas viimeisenä. Pärekattoa ehti palaa noin 3-4 neliömetriä. Pärekaton aluslaudatkin olivat jo tulossa, mutta nekin saatiin sammumaan niin, että eivät vaurioituneet pahasti. Kylän väkeä oli lopulta paikalla arviolta parikymmentä aikuista..

Siihen, että palo saatiin sammutetuksi, vaikutti monta onnellista yhteensattumaa:

- Palon alku huomattiin ihan heti syttymisen jälkeen.

- Emme isän kanssa ehtineet lähteä hevosta viemään vaan olimme vielä paikalla.

- Alkeellinen ”palokalusto” oli kuitenkin heti käsillä ja tulen leviäminen katolla saatiin rajatuksi.

- Kylän väkeä tuli nopeasti apuun sammutustyöhön.

- Sammutusvettä oli saatavilla, rakennuksesta on jokirantaan matkaa vain noin 20 m. Olen nähnyt myöhemmin painajaisia sellaisesta tilanteesta, että palo olisi huomattu vain viitisen minuuttia myöhemmin tai olisimme isän kanssa ehtineet lähteä pois kotipiiristä.

Sellaisessa rutikuivassa pärekatosssa tuli olisi levinnyt viidessä minuutissa niin laajalle alueelle kattoa, että sammuttaminen olisi ollut aivan mahdotonta niillä välineillä ja sillä väellä, joka oli paikalla. Talo olisi palanut poroksi, ja varmaan se olisi

sytyttänyt myös pihan toisella puolella olevat luhtirakennuksen ja navetan. Olisi siinä ollut tosi iso roihu.

Pärekaton korjasimme isän kanssa palaneelta osalta uusilla päreillä, muistaakseni seuraavalla viikolla. Myöhemmin sotien jälkeen veljeni Olavi laittoi taloon huopakaton, tietääkseni pärekaton päälle. Palon kohdalta nokeentuneet pärekaton aluslaudat varmaan näkyvät sieltä vintiltä vieläkin.

Kummankin savupiipun päähän hankittiin noin parin millin seulaverkko kipinäverkoksi. Kuivalla säällä ei sytytetty enää tulta pirtin leivinuuniin. Hellaan piti tietenkin laittaa tuli aina kun ruokaa tai kahvia keitettiin. Siinä luotettiin piipun päässä olevaan kipinäverkkoon. ■

Vantaalla 2008

Kalevi Tervonen

(synt. Uurankylän Puroniemellä 1930)

PUUMANNI

Puh. (08) 874 723, fax 874 717
PALTAMO

- AITAT
- SAUNAT
- MÖKIT
- TALOT

LAADUKKAAT
höylä-, liima-, pyörö- ja lämpö-
HIRSITUOTTEET

e-mail: puumanni@saunalahti.fi
www.paltamo.fi/yritys/puumanni

Kansanperinnettä Säräisnimeltä

Matti Tervonen (1865 – 1936), entinen torppari Säräisniemi, Jaalanka, on kertonut **Iikka Kaakille** v. 1936 mm. jättiläistarinoita, arvoituksia ja maanviljelykseen liittyviä sanomuksia, joita on tallennettu kansanrunousarkistoon

- * Angervo kukkii, niitylle pitää lähteä.
- * Joka sirkka laulaa: niitylle, niitylle.
- * Ei tähkätöntä juhannusta eikä jyvätöntä Jaakon päivää.

Arvoituksia

Yöt kahtoo, päivät kahtoo eikä koskaan silimät rävähä?

Vastaus: Oksanreiät

Yöt huutaa, päivät huutaa eikä koskaan ääni lakkakaa?

Vastaus: Koski

Montako nappia oli kuningas Daavidin takissa?

Vastaus: Yhtä monta kuin napinreikiä

Lähde: SKS Kansanrunousarkisto

Teoksessaan *Metsästystietoja Kajaanin kihlakunnasta ja etenkin Sotkamon pitäjistä* W.M. Tervo on kuvailut v. 1890 tarkasti ja havainnollisesti piirrostenkin avulla erilaisia riistaeläinten pyyntitapoja.

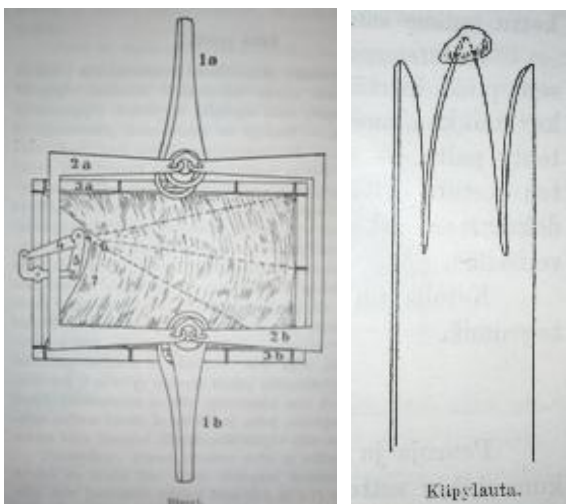
Tervo, W.M. Kansatie-teellisiä kertomuksia II Helsingissä : Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1893. - 43 s. : kuv. (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia) Teos on Kajaanin kaupunginkirjastossa ja Sotkamon kunnankirjastossa.

Otuksien pyynti

Miten isämme ennen metsästivät tupsukorvia?

”Paikkakunnalla on asustanut kissaeläimiä ja niitäkään ei yleisesti, vaan ainoastaan Vuokatin vaarojen rinteillä ja vähäisessä määrässä sielläkin. Kun niitä on ruvennut enemmän ilmaantumaan, ovat ne saaneet surmansa.

Talvella pyydetään ilveksiä ajamalla kuin susia mutta myös ajamalla koirien kanssa ja hyvän ilveskoiran edessä nousee se puuhun taikka ryhtyy tappelemaan koiran kanssa.. Sitä pyydetään myöskin langoilla ja räpsyillä samaan tapaan kuin kettuja. -- Kesällä pyydetään ilvestä haaskalta linnun satimen tapaan tehdyllä pyydyksellä.”

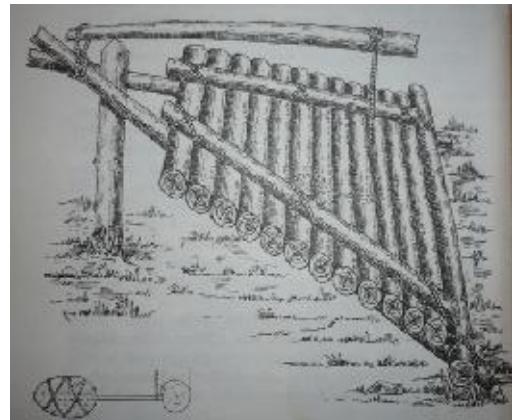

Kuva: räpsy ja käpälä

Karhuja on pyydetty eniten kesällä, jos ei ole hyvää karhunampujaa –sellainen on ollut Sotkamossa 1850-luvulla. Eikä karhua ole turhan takia pyydetty, koska

muinoin sitä on pidetty metsänhaltijan eläimenä. ”Tämä luulo on vieläkin vanhemmassa kansassa, n.k:ssa syönmoatulaisissa eikä myöskään uskalleta mainita karhun nimeä vaan nimitetään sitä esim. mesi-kämmeneksi (nimitys siitä, koska se makaa talvella kynsillään, käpälät turvan vieressä ja luullaan saavan elatuksen käpälistään” (s. 9)

Koska karhun pyyntiin ani harvoin ryhdytään, jos se ole tehnyt pahojaan, sitä pyydettiin kesällä haaskalta erilaisin keinoin.

Karhuja pyydettiin loukuilla ja satimilla, joista on tarkat sanalliset kuvaukset kirjassa.

Karhu on perso viinalle

Karhun pyynnissä käytettiin aika erikoista tapaa: ”viinalla pyydettiin karhuja siten, että haaskan luokse – kertomuksen mukaan – upotettiin maahan viinalla täytetty pata; ”maankenkä” l. kamara asettiin renstulle (=riipuksiin) padan laitojen sisäpuolelle, että karhu luulisi sitä hetteeksi. Haaskan päälle riputeltiin suoloja, jotta karhulle tulisi sitä syödessä jano. Hettestä alkoi karhu sitten maistella ja kun pääsi viinan makuun, joi itsensä humalaan – karhu kun näet on perso viinalle – ja päissään heittäytyi sitten selälleen ja alkoi vain katsella käpäliään; siitä se sitten tapettiin.— Nykyään taitavat kotipuutarhurit yrittää hoidella tällä välineellä etanaongelmansa!

Mitä tarkoittaa ajaa käärmettä pyssyyn?

V. M. Tervon mukaan pyssyyn ajaminen liittyy metsästystaikoihin. ”Metsämies laittaa pyssynsä tappavaksi siten, että hän ottaa ensin nilollaan olevan kuusen kuoren, panee sen pyssyn suulle ja ajaa sitä myöten käärmeen pyssyn piipun sisään; käärme otetaan nim. elävänä kiinni ja pakotetaan vitsoilla pieksämällä menemään pyssyn sisään. Tämän jälkeen on pyssy ”vihanen”. Kun pannaan vielä käärmeenpäitä pyssyn perään, niin eivät tule rietat pyssymiehen tielle.”

Tiedätkö, kuka oli Matti Tervo?

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkistosta löytyi Matti Tervon lähettämiä kalevalamittaisia runoja melko paljon. Siellä oli myös kuvaus tervasta ja karjanhoidosta. Edellinen metsästysaiheinen kuvaus oli myös Matti Tervon. Kysymys voi olla samasta henkilöstä, vaikkakin käsiala oli erilainen. W.M. Tervo oli päivännyt lähettämänsä metsästysaiheisen materiaalin **1.1.1889 Sotkamon Tipasojalla, talossa nro 4**

Vanhojen kirjojen kertomaa II

Vilho Tervonen Paltamosta on perinyt enoltaan vanhoja kirjoja, joista tässä lyhentäen muutamia otteita.

Pienviljelijän käsikirja vuodelta 1920 (toimittaneet J.E. Sunila, U. Brander ja Hannes Nylander) kertoo hevosen ja tallin hoitoon liittyen mm. näin:

”Ruokinnasta.

Usein ruokitaan hevosille väkirehuna kokonaisia kauria yksistään. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että kaurat tulevat tarkemmin pureksituiksi ja sulatetuiksi, jos ne syötetään silppujen kanssa sekoitettuna jauhoina tai rouheina. Etenkin työhevosille, joiden pitää ennättää syödä suurempi rehumäärä lyhyemmässä ajassa, on tällaisen aperehun käyttö sopiva. Apetta tehtäessä ovat silput, ennen kuin jauhot niihin sekoitetaan, hie-man kostutettavat. Kun täten jauhot osaksi tarttuvat silppuihin tai kostuvat niistä, eivät ne pölyä hukkaan, ja hevonen syö mieluummin silputkin. Samalla tavalla ovat muut hienonnetut väkirehut, kuten maissi, ohra, pellavansiemenkakut tai –jauhot, leseet, herneet, ruis-jauhot sekä keitetyt perunat, ruokittavat aperehuna.

Työhevosillekin on terveellistä ainakin kerran viikossa, etenkin pyhää vastan – jolloin työhön tottunut hevonen tulee seisomaan joutilaana – iltarehuksi vaihtaa tavalliset väkirehut vehnäleseihin tai pellavasiemeniin.

Tallinhoidosta yleensä.

Tallin tulee olla valoisa, siisti, raitisilmainen, vedoton ja tarpeeksi lämpöinen. Kylmässä tallissa tarvitsee hevonen verrattain paljon rehua ruumiin lämmön muodostamiseksi, ja jos juomavesi tahi aperehu jäätyy, niin johtuu siitä helposti sairaustapauksia.

Hevonen ei viihdy navetassa ja vielä vähemmän suojassa, jossa sikoja pidetään. Kanatkaan eivät sovi hyvin hevostallissa pidettäväksi aiheuttamansa tomun

Matti Tervon Kansanrunousarkistoon lähettämissä runoissa oli seuraavat otsikot:

Matti Tervon elämäkerta - lapsuus ja nuoruus Sotkamossa.

Tekopyhä akka on humoristinen runo naisesta, joka lähti varastamaan puita toisen pinosta

Runo katovuosista, jotka olivat 1892 – 1893

Runo Kettusen työistä ja Uusi laulu tämän kylän tyttäristä ■

tähden, eikä niitä missään tapauksessa saa pitää irti tallissa, koska ne likaavat hevosen seimet. Lammas ja hevonen sitä vastoin viihtyvät yhdessä.

Puhtaus tallissa on mitä tärkein. Seimet ovat usein puhdistettavat. Hevoselle on aina valmistettava kuiva sija, jolla se mielellään lepää, jos pilttuu on kyllin suuri. Märälle aluselle ei hevonen mielellään pane maata, sillä siitä likaantuu sen pinta ja tahraantuvat karvat. Sitäpaitsi pilaantuvat helposti hevosen kaviot, jos se alituisen tulee seisomaan märkyydessä tai lantavedessä.

Hevosen ihon ja kavioiden puhtaanapito on tärkeä sen hyvinvoinnille. Sen tähden on hevonen harjalla puhdistettava, vaikkei se olisikaan lannasta likaantunut. Puhdistettaessa on tärkeätä että tukka, korvan juuret ja niska, harjan ja hännän juuret sekä rinnan ja vatsan alus sekä jalat tarkoin puhdistetaan harjalla, eikä siis vain sivellä selkää ja lautasia. Kun hevonen puhdistetaan, on myös lanta kaviorassilla poistettava kavioista.

Jos hevonen ajosta tultuaan on märkä tai luminen, on se oljilla hierottava ja jaloista niinikään lika ja märkyys pyyhittävä. Oljilla tai olkihuosiamella hierominen on toimitettava pääasiassa myötäkarvaan, Märkä hevonen peitetään hieromisen tai oljilla kuivaamisen jälkeen loimella ja puhdistetaan vasta sitten kun karva on kuiva. Lisäksi on kavioista lika ja lumitierat poistettava. Jos hevosen sääret ja vuohiset ovat likaiset ja märät, on se ensin huolellisesti pestävä ja vasta sen jälkeen kuivaksi hierottava ja sitten harjattava. ■

H.J. Viherjuuren SAUNAOPAS vuodelta 1955 kertoo saunomisen yhdeksästä vaiheesta mm. näin:

”Suomalaisessa saunomisessa on seitsemän päävaihetta:

1. Hikoilu on ruumiin terveyden syvämuokkausta, Jos lämpöä voidaan säätää niin, että ulossavuavassa saunassa esim. kiuasluukun kiinni ollessa on n. 60 astetta lämmintä, on mukavaa aluksi oleskella siinä lämmössä. Kun sitten kiuasluukku aukaistaan, nousee läm-

pötilä 10-20 minuutissa korkeimpaan rajaansa. Korkeammassa lämmössä alkaa runsaampi hikoilu.

Saunassa on oltava kuin kirkossa, ts. istuttava hiljaa ja levollisesti. Liika puhuminen ei kuulu saunan lauteille eikä laulu, viheltäminen on rikos saunan pyhyyttä vastaan. Hikoiltaessa on mieluummin oltava makuuasennossa, jotta koko ruumis saa olla samassa lämmössä. Lämpötila eri korkeuksissa vaihtelee kovin. Koska jalat on saatava välttämättä lämpimiksi, nostetaan ne mieluummin korkeampiin ja lämpimämpiin ilmakerrokseen kuin pää, joka istuallaan oltaessa saa eniten kuumaa. Kenenkään tukka ei ole vielä saunassa palanut

Miellyttävän vaikutuksen sen sijaan tekee löylyn heiton aikana se, että panee kylmään veteen kastetun vihdan tötteröksi päähänsä.

Kun on tarpeeksi hikoiltu- kuivassa ilmassa voi helposti istua ja hikoilla 20 minuuttia ja kauemminkin – mennään tavallisesti hiukan ”jäähyllä”, käydään järvesä tai otetaan suihku.

2.Löyly ja löylyn heitto

Hyvin lämmitetyssä saunassa ei kiukaalle tarvitse heittää kovin suuria vesimääriä, usein riittää kiuaskivien siveleminen kostutetulla vihdalla

Löylyn heitto on olosuhteitten mukaan järjestettävä i vihojalle mahdollisimman mukavaksi, mieluiten niin, että se voidaan tehdä lauteilta käsin. ”Tahtojan valta” merkitsee saunalaissa sitä, että sillä, joka haluaa lisää löylyä, on valta heittää sitä, huonommat löylymiehet saavat silloin tulla alas lauteilta.. Tavalliseen saunaetikettiin kuitenkin kuuluu, että lauteillaolijoilta kysytään ennen löylyn lisäheitoa.

3. Vihtominen

Tuoretta kesävihtaa ei saa hautoa eikä kastaa, vaan sillä vihdotaan sinänsä. Kuivatetut vihdot kastetaan ja liotetaan lämpimässä vedessä. Liotettu, märkä vihta pannaan hetkeksi kiukaalle ja sitä käännellään siinä. Vihtominen aloitetaan tavallisesti yläpäästä ja lopetetaan raajoihin. Jalkapohjia ei ole unohdettava lyödä voimakkaasti. Pitkillä huiskilovihdoilla on voimakkaampi vaikutus kuin lyhyillä tupsumaisilla

4. Pesu

Peseytyminen ei saisi tapahtua lauteilla eikä niiden portailla, koska ne helposti tulevat saippuasta liukkaiksi, mistä on ollut seurauksena lauteilta laskeutuneen kylkiluiden katkeaminen. Jos saunassa ei ole erikoista pesuhuonetta, on pesu toimitettava saunassa, ja siis saunan lattialla, jossa sitä varten on raheja tai jakkaroita. Jos lämpö on säädettävissä, suljetaan kiuasluukku pesun ajaksi. Hyviin saunatapoihin kuuluu, että kylpijätoverit pesevät toistensa selät. Tavallisimmat pesuvälineet ovat harjat ja ns. saunakurkut. Viimeksi mainitut ovat

erään kurkkulajin syitä, jotka saadaan tarpeellisen koviksi antamalla kurkkujen kypsyä hyvin kauan. Hyvin miellyttävän vihtapesun saa seuraavalla tavalla. Vatiin pannaan pala saippuaa ja hiukan kuumaa vettä. Hämmentämällä vettä ja saippuaa vadissa aadaan helposti syntymään saippuavaahtoa vati täyteen. Vihdalla ja saippuavaahdolla sivellään ja pestään koko ruumis. Uuden vihdan koivuntuoksu tuntuu ruumiissa vielä seuraavana päivänä, vaikka saippua on huuhdeltu pois.

5. Huuhtelu

Pesun jälkeen on ruumis huuhdeltava lämpöisellä vedellä, jotta saippua lähtisi pois. Vettä on käytettävä runsaasti, ja on huolehdittava siitä, että saippua huuhdotaan myös penkeiltä, jakkaroilta ja lattiasäleiköiltä.

Jos kylpeminen päättyy tähän, seuraa huuhtelua jäähdytys. Mutta ennen lopullista jäähdytystä käydään tavallisesti uudelleen lauteilla, hikoillaan ja vihdotaankin, varsinkin jos on tilaisuus äkkijäähdytykseen kylmässä altaassa tai järvessä, lumessa piehtarointiin tai avannossa pistäytymiseen.

6. Jäähdytys

Jälkihikoilu ja –vihtominen lauteilla tapahtuu nopeammin kuin saunomisen alussa. Sen tarkoituksena on vain ruumiin kunnollinen lämpeneminen, jota ilman ei kenenkään pitäisi mennä kylmään veteen, saatikka sitten lumeen tai avantoon. Jos ruumis on kunnollisesti lämminnyt ja jos sitä on sitä paitsi vihdottu, ei ole mitään vilustumisen vaaraa hyvinkin kylmään veteen pistäytymisessä.

Järvessä oltaessa, vallaton meluaminen on vierasta oikealle saunomiselle. Tunnetta, joka vedestä nousemisen jälkeen syntyy, on vaikea kuvata. Se on varmaan suloisimpia tunteita, mitä ihmisruumis voi kokea.

7. Kuivaaminen

Tarkoituksenmukaisin tapa kuivata ruumis on antaa sen kuivua itseksensä. Liinoilla ja lakanoilla kuivaamista olisi vältettävä siellä, missä on mahdollisuuksia antaa ihon itsestään kuivua. On juuri parasta oleskella ulkoilmassa ja antaa sen kuivata ruumis. ”Kun lehti irtaantuu itsestään ihosta”, katsotaan vanhan käsityksen mukaan ihon kuivuneen tarpeeksi, ja pukeutuminen voi alkaa.

Hyvin tärkeää on, että ruumis ei enää pukeutumisen jälkeen hikoile. Jos se ei hikoile saunasta lähdeäessä, on se hyvin jäähtynyt eikä vilustumisen vaaraa ole.

Lepo ja ravinto

Suotavaa on se, että hän saunan jälkeen pääsee pukuhuoneessa lepoasentoon. 10-15 minuutin lepo saunakamarin penkillä – mitään puhumatta, mitään ajattelematta – on ihanimpia hetkiä saunankäynnissä. Suomalaisen saunan jalkiviettoon kuuluu hyvä ateria.■

Parikkalan sukuhaara alkoi kotiväyvästä

Kainuun Tervokset ovat olleet aktiivisimpia niin Tervojen ja Tervosten yhteisessä sukuseurassa kuin sukututkimuksessakin. Sen sijaan Etelä-Karjalan Tervosten sukuhaaraa on tutkittu suhteellisen vähän.

Jos oletamme, että suurin piirtein kaikki maamme Tervot ja Tervokset kuuluvat lopulta samaan sukupuuhun, uskoakseni Kainuun Tervokset on sen vankkera oksi, mutta juuret ovat Savo-Karjalassa, josta Kustaa Vaasan asuttamispolitiikan ansiosta Tervosiakin houkuteltiin muuttamaan Kainuun korpiin.

Pirjo Mäkisen ja Sirkka Paikkalan kirjan Suomalaiset sukunimet (Weilin+Göös 1993) mukaan sukunimeksi Tervo ja Tervonen ovat voineet alun perin kiteytyä Terva-alkuisesta asuinpaikan nimestä tai liikanimestä tai vaikkapa tervanpolttajalle annetusta lisänimestä tai liikanimestä. Tervoja ja Tervosia mainitaan jo 1500-luvulla. Nykyään sekä Tervo että Tervonen ovat yleisiä lähes koko maassa. Eniten molempia on Oulujärven ja Kemijärven vesistöjen alueella, Tervosia Sotkamossa, Kajaanissa, Paltamossa, Muhoksella, Iissä, Kemissä ja Ranualla. Tervosia asuu myös Parikkalan ja Kesälahden seutuvilla.

Talo joutui pakkohuutokauppaan

Parikkalan tienoon Tervosten sukuhaarasta on tehty sukuselvitys ainakin vuoteen 1850 saakka. Silloin Matts (Matti) Andersinpoika Tervonen, joka oli syntynyt vuonna 1821, muutti Kurkijoelta silloisen Parikkalan (myöhemmän Simpeleen, nykyisen Rautjärven) pitäjän Kivijärvenkylään Kivijärvensalmeen Revon taloon. Hänen vaimonsa oli häntä kymmenen vuotta nuorempi Anna Eliaksentytär Repo. Matti Tervosen taustasta emme tiedä muuta kuin sen, että hän oli muuttanut Kurkijoelta ja että hänen isänsä nimi oli Anders ali Antti.

Matti vihittiin avioliittoon Annan kanssa vuonna 1850. Matti kuoli vuonna 1878 57-vuotiaana, Anna vuonna 1889. Kivijärvensalnessa oleva talo ja tila pysyivät Tervosen suvun hallussa 1930-luvun suureen taloudelliseen taantumaa saakka, jolloin ne monien muiden maatilojen tavoin joutuivat velkojen takia varakkoon ja vaihtoivat omistajaa.

Annalla ja Matilla oli seitsemän lasta, joista esikoinen Brita kuoli 11vuoden ikäisenä. Myös viidentenä lapsena syntynyt Anna kuoli vain yhdeksän vuoden ikäisenä. Viimeisenä syntynyt Matts eli Matti kuoli viisivuotiaana.

Osa muutti Terijoelle, osa Jaakkimaan

Annan ja Matin toiseksi vanhin lapsi Elias meni naimisiin Anna Sorvalin kanssa. Hän siirtyi leskenä vuonna

1922 Simpeleelle. Tosiasiassa hän ei liene siirtynyt mihinkään, vaan silloin Simpeleen seurakunta perustettiin. Heillä oli kaksi lasta Matti ja Antti. Näistä Matti vihittiin avioliittoon Emma Tiaisen kanssa ja he muuttivat vuonna 1936 Terijoelle. Heillä oli kuusi lasta, joista Aili kuoli noin kuukauden ikäisenä.

Emma ja Matti Tervosen vanhin lapsi oli Eino, joka oli syntynyt vuonna 1903. Hänet vihittiin avioliittoon vuonna 1930 Anna Halosen kanssa. Heille syntyi kaksi lasta, joista Kauko (syntyi vuonna 1930) meni naimisiin Terttu Innasen kanssa vuonna 1959. Tertulle ja Kaukolle syntyi kaksi lasta Leena (syntyi vuonna 1961) ja Matti (syntynyt vuonna 1963)

Toinen Annan ja Einon lapsista on Irja, joka syntyi vuonna 1933. Hänet vihittiin vuonna 1958 avioliittoon Jouko Ritarin kanssa ja hän muutti vuonna 1958 Huopalahteen.

Anna ja Elias Tervosen toinen lapsi oli Antti, joka oli syntynyt vuonna 1881. Hän meni naimisiin vuonna 1909 Aada Tossavaisen kanssa. ja he muuttivat Jaakkimaan vuonna 1936. Heille syntyi viisi lasta, joista vuonna 1910 syntynyt Viljo kuoli naimattomana vajaa 25-vuotiaana. Myös Veijo kuoli 21-vuotiaana. Vuonna 1918 syntynyt Veikko kaatui sodassa vuonna 1941 naimattomana. Vuokko (syntynyt vuonna 1920) muutti Jaakkimaan. Vappu (syntynyt vuonna 1922) muutti myös Jaakkimaan.

Sisarukset ja veljekset naimisiin

Palaan Kurkijoelta muuttaneen Matin ja hänen vaimonsa Annan muihin lapsiin. Heistä Eva eli Eeva vihittiin avioliittoon Anders eli Antti Karjalaisen kanssa ja Maria tämän veljen Heikki Karjalaisen kanssa.

Annan ja Matin pojista Anders eli Antti oli isoisäni. Hän oli syntynyt 1860, vihitty avioliittoon vuonna 1883 ja kuoli vuonna 1913. Hän meni avioliittoon Inko Terävän kanssa, joka oli syntynyt vuonna 1882 ja kuoli vuonna 1929. He muuttivat lapsineen Kivijärveltä Simpelejärven toiselle puolelle syrjäiseen Peruspohjan kylään, joka kuului virallisesti Joukioon.

Tämä taas oli historiallisesti Parikkalan kylistä keskeinen. Jopa koko pitäjää oli yhteen aikaan kutsuttu Joukioksi. Joukiolaisilla oli metsämaita Simpelejärven toisella puolella. Peruspohjan takana olikin saloalue, mikä lienee johtunut siitä, että vanhat Venäjän ja Ruotsin valtakuntien rajat olivat kulkeneet siellä.

Isovanhemmillani yksitoista lasta

Isöäidilleni ja isoisälleni syntyi peräti yksitoista lasta. Tosin heistä Anna kuoli vajaan kahden vuoden ikäisenä, Matti kuoli kahdeksanvuotiaana, Hilma kuoli parin vuoden ikäisenä, samoin Hanna.

Isän sisaruksista Emma vihittiin vuonna 1912 Heikki Turkulaisen kanssa ja he ”siirtyivät” (tosiasiassa he eivät siirtyneet mihinkään) seurakuntajaossa vuonna 1928 Saaren Mikkolanniemelle. Annan nuorempi sisar Hilda solmi avioliiton Heikki Turkulaisen veljen Juhanan Turkulaisen kanssa ja hekin ”siirtyivät” Saaren Mikkolanniemelle.

Pidimme yhteyttä puolin ja toisin näihin lähellä toisiaan asuviin täteihimme ja heidän perheisiinsä. Kylää kutsuttiin ja kutsutaan edelleen Tarnalaksi. Pitäjä- ja seurakuntien yhdistämisen seurauksena Tarnala kuuluu jälleen Parikkalaan.

Kaksoishäät Vanhalla paikalla

Isäni veljistä vanhin Johannes meni avioliittoon Lovisa Siitosen kanssa. Sisarukset Emma ja Johannes vihittiin avioliittoon samana päivänä 23.6.1912.

Enni ja Johannes asuivat Peruspohjan kylän Riihimäen tilalla. Johannes oli paitsi maanviljelijä myös pitkäaikainen pyhäkoulunopettaja. Riihimäen talossa ei enää asu kukaan. Eikä voikaan asua, sillä talokin on palanut. Mutta nuorin polvi viljelee tilalla mansikoita.

Ennille ja Johannekselle syntyi neljä lasta. Helli meni naimisiin Olli Tiaisen kanssa Ruokolahden Sarajärvelle. Heille syntyi lapsi Aila, joka on tehnyt elämäntyönsä talousopettajana pääasiassa Helsingissä. Helvi meni naimisiin Mikko Heinosen kanssa. Heille syntyi poika Hannu. Eelis meni naimisiin Jenny Siitosen kanssa. Heille syntyivät lapset Pauli, Sauli, Inkeri, Irma, Iris, Heimo, Risto ja Sirpa. Näistä Pauli on tehnyt elämäntyönsä pääasiassa Ruotsissa mutta palannut vaimonsa Annelin kanssa eläkepäiviksi Porvooseen.

Isäni toiseksi vanhin veli Antti meni naimisiin Enni Revon kanssa. He jäivät hoitamaan kotitilaa, jota nimimme Vanhaksi paikaksi. Antti oli paitsi maanviljelijä myös pitkäaikainen lautamies, jolle myönnettiin herastuomarin arvo. Tervosten päätilasta on erotettu Peruspohjan koulun tontti. Erityisesti sodan jälkeen koulussa oli paljon lapsia. Mutta maaseudun autioituessa koulu lakkautettiin. Sittemmin se paloi ja palossa menehtyi siinä asunut mies.

Ennin ja Antin vanhin lapsi on Aaro (syntyi vuonna 1922), joka meni naimisiin Kerttu Hämäläisen kanssa. Heille syntyi neljä lasta: Anja (syntyi vuonna 1948), Hannu (syntyi vuonna 1949), Jukka (syntyi vuonna 1951) ja Matti (syntyi vuonna 1952).

Ennin ja Antin toinen poika oli Aarne (syntyi vuonna 1925). Hän meni naimisiin Irma Siitosen kanssa. He asu(i)vat Parikkalan Kangaskylässä, joka on pitäjän keskuskylä. Aarne toimi sähköasentajana ja jo kuollut. Irmalle ja Aarnelle syntyi kaksi lasta: Tarja (syntyi vuonna 1949) ja Markku (syntyi vuonna 1952).

Ennin ja Antin kolmas poika Antti (syntyi vuonna 1927) meni avioliittoon Anna-Liisa (Liisa) Hinkka-

sen kanssa vuonna 1955 ja he muuttivat Simpeleelle vuonna 1960. Antti toimi sähköasentajana ja sitten ambulanssikuljettajana. Hän on kuollut syöpään. Liisa ja Antti Tervoselle syntyi kaksi lasta: Timo (syntyi vuonna 1956) ja Päivi (syntyi vuonna 1958).

Ennin ja Antin nuorin tytär Aune (syntynyt vuonna 1927) meni avioliittoon vuonna 1949 Aarre Holin kanssa. Heille syntyi seuraavana vuonna Pirjo.

Siiri menetti kaksi miestä

Isäni nuorin veli Väinö oli syntynyt 1908. Hän meni avioliittoon vuonna 1932, mutta kuoli jo vuonna 1937. Hänen vaimonsa Siiri, omaa sukua Siitonen, meni toisiin naimisiin vuonna 1943 Uno Soinisen kanssa, joka kuoli vuonna 1945. Siiri ja Väinö muuttivat asumaan Peruspohjan kylän Korpelan tilalle ja taloon. Heille syntyivät lapset Erkki (syntyi vuonna 1933) ja Eero (syntyi vuonna 1936).

Erkki meni vuonna 1955 naimisiin Hilka Revon kanssa ja heille syntyivät lapset Seppo (syntyi vuonna 1956), Ari (syntyi vuonna 1957) ja Mirja (syntyi vuonna 1962). Hilka ja Erkki jäivät asumaan Korpelaan. He ovatkin ainoat Tervoset, jotka enää asuvat vakituisesti Peruspohjassa.

Eero meni naimisiin Eeva Kaljusen kanssa. Heidät vihittiin vuonna 1963, ja he muuttivat Simpeleelle. Sittemmin he ovat muuttaneet Imatralle.

Isovanhemmat kuolivat ennen syntymääni

Isäni Emil Henrik syntyi vuonna 1902 Inko ja Antti Tervosen isosta lapsilaumasta toiseksi viimeisenä. Isän puolen isovanhempiani minulle vuonna 1940 syntyneenä ei ollut mitään mahdollisuutta tavata, sillä he olivat kuolleet jo vuosikymmeniä aikaisemmin, isoisäni vuonna 1913 ja isoäitini vuonna 1929. Isänikin oli menettänyt oman isänsä noin kymmenvuotiaana.

Isä solmi avioliiton äitini Selma Mooseksentytär Nenosen kanssa vuonna 1925. Äiti oli noin kolme vuotta isää nuorempi. Kun isän kaikki muut kolme veljeä jäivät asumaan kotikylään Peruspohjaan, isä ja äiti muuttivat Parikkalan pitäjän toiselle laidalle Lamminsalolle, joka oli lähellä Elisenvaaraa ja siis Kurkijoen rajaa. Näin tavallaan tultiin lähelle seutuja, josta sukumme oli lähtöisin.

Äiti ja isä joutuivat lapsineen evakkoon milloin Somerolle, milloin Ruovedelle. Viimeisen evakkomatkan teimme jatkosodan päätyttyä takaisin äidin ja isän synnykylään Peruspohjaan. Isä koki nuorena hengellisen herätyksen ja toimi seurapuhujana kauan ja pyhäkoulunopettajana 60 vuotta. Asuttuamme siirtolaisina sodan jälkeen muutaman vuoden äidin lapsuudenkodissa, mummolassa, muutimme ostamallemme Lauhanmäen tilalle. Se oli rappiolla, mutta raivasimme peltoa ja ra-

kensimme pihapiiriä uuteen uskoon. Metsän myynnistä sai tuloja. Sittemmin ostettiin lisää peltomaata.

Eeva hukkuu kokousmatkalla

Äidille ja isälle syntyi kaikkiaan kymmenen lasta, joista kuitenkin esikoinen Elsa kuoli yllättäen yli kolmen kuukauden vanhana. Isä kertoi, miten äiti oli aamulla sanonut, että Elsa ei taida hengittää. Olisiko tuo yllättävä kuolema ollut kätkeytykuolema?

Seuraavaksi vanhin lapsi vuonna 1928 syntynyt Eeva hukkuu vuonna 1945 naimattomana hieman alle 17-vuotiaana. Hän oli tulossa Simpelejärven Peltosaaresta hengellisestä kokouksesta kiikkerällä veneellä. Oli toukokuun puoliväli. Eevan ystävä Sylvi souti ja Eeva istui perässä. Kun Eevalle tuli kylmä, he ryhtyivät vaihtamaan soutajaa. Silloin vene kaatui ja he joutuivat veden varaan. Sylvi jaksoi uida maihin, mutta Eeva kangistui kylmään toukokuuseen veteen ja hukkuu.

Seuraavaksi vanhin sisarusparvestamme Martti (syntyi vuonna 1934) meni naimisiin Ester Holin (syntyi vuonna 1938) kanssa. Heille syntyi esikoinen Pirjo, joka kuoli pienenä, sekä Petri (syntyi vuonna 1966), Ilkka (syntyi vuonna 1968) ja Kirsi (syntyi vuonna 1971). Petri meni naimisiin Susanna Räsäsen kanssa ja heillä on kaksi lasta Tea ja Nea. Ilkka meni naimisiin Heli Härmäläisen kanssa ja heillä on kolme lasta: Aapo, Aino ja Alina. Kirsi meni naimisiin Heikki Siitosen kanssa ja heille syntyivät lapset Katariina, Eveliina ja Emilia. Martti kuoli sydänkohtaukseen vuonna 1985. Kaikki Esterin ja Martin lapset asuvat perheineen tällä hetkellä Lappeenrannassa.

Äiti Selma kuoli vuonna 1992 ja isä Emil vuonna 1996. Ester asui Lauhanmäen tilalla vielä yksinkin jonkin aikaa, mutta muutti sitten Simpeleen taajamaan. Vanha kotitalomme on nyt Martin perikunnan kesäkäytössä.

Vanhin sisareni Liisa (syntyi vuonna 1936) toimi meijerialalla ja teki pääasiallisen elämäntyönsä Kuhmoisten, Vääksyn, Lahden ja Riihimäen meijereissä. Hän meni naimisiin meijeriauton omistajan ja kuljettajan Ahti Alhosen kanssa. Heille syntyi kaksi lasta, Katja ja Sami. Katja (syntyi vuonna 1971) meni naimisiin Jari Suppulan kanssa, ja heille syntyi kolme lasta: Janina, Joonas ja Janna. Minnalla ja Samilla on tytär Sara. Liisa elää nykyisin leskenä Kuhmoisissa.

Pikkusiskot epäidenttiset kaksoiset

Irja (syntyi vuonna 1938)) meni naimisiin Seppo Kojon kanssa. He asuivat Imatralla. Heille syntyi kaksi lasta: Arto (syntyi vuonna 1963) ja Päivi (syntyi vuonna 1968). Päivi meni naimisiin Jouni Hallikkaan kanssa ja heille on syntynyt kolme lasta: Jonna, Toni ja Teemu. Irja elää leskenä Imatralla, jossa myös Hallikkaat asuvat.

Nuorempia sisariani on kolme, joista Kerttu ja Aili (syntyneet 1944) ovat epäidenttiset kaksoiset. Aili solmi avioliiton Aimo Asikaisen kanssa. Heille on syntynyt kaksi lasta: Riku ja Liisi. Riku on mennyt naimisiin Kirsiikka Lehdon kanssa ja heille on syntynyt kaksi lasta: Felix ja joulukuussa 2007 syntynyt pienokainen. Liisi on mennyt naimisiin Mikko Koivun kanssa. Heillä on lapsi Luka. Aili ja Aimo Asikainen asuivat kauan Helsingin Paloheinässä, mutta ovat sittemmin muuttaneet Porvooseen. Heillä on myös asunto Espanjan Aurinkorannikolla.

Kerttu on ollut opettajana Nurmijärven Klaukkalassa ja viettää nyt eläkepäiviään Röykässä. Sisarusarjan nuorin Seija (syntyi vuonna 1949) elää Simpeleellä.

Omasta avioliitostani Sirkku Huttusen kanssa syntyi kolme lasta Sari (syntyi vuonna 1973), Satu (syntyi vuonna 1975) ja Sinna (syntyi 1976). Sari solmi avioliiton Esko Wessmannin kanssa. Aluksi he asuivat Helsingin Malminkartanossa, mutta muuttivat sitten Lahteen. Heillä on kolme lasta: Wilma, Arttu ja Paavo. Satu on kihloissa Jussi Kanervon kanssa. He asuvat Helsingin Kalliossa. Sinnalla ja Pekka Salimäellä on kaksi lasta Tinja ja Joonatan. He asuvat Helsingin Malminnevalle. Sirkku asuu Helsingin Laajasalossa. Hän pääsee eläkkeelle Roihuvuoren kappalaisen virasta kesällä 2007. Itse asun Kallion Linjoilla.

Nuorempi polvi kansainvälistynyt

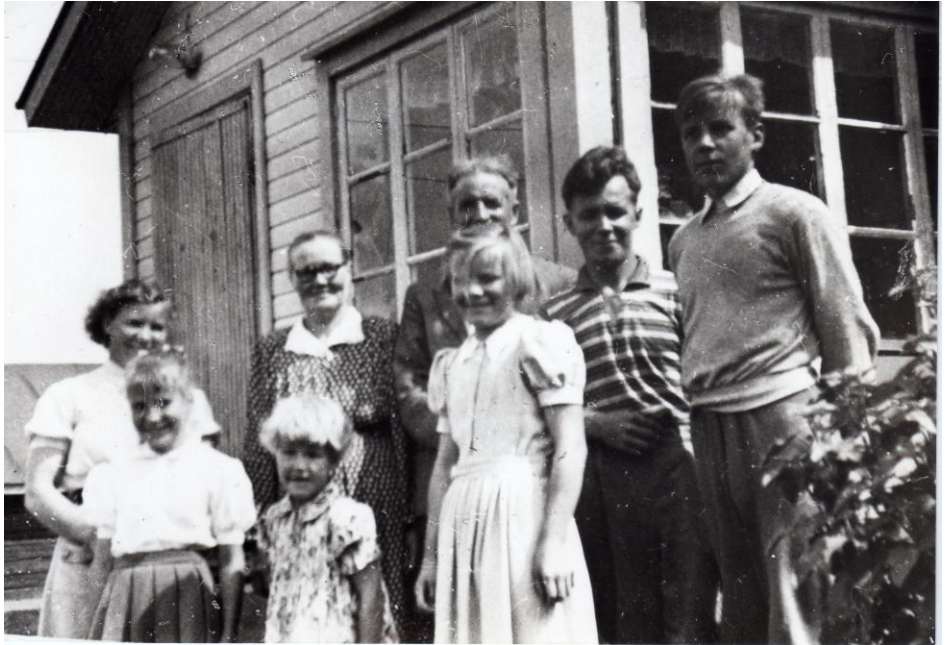
Mitä Tervosten Parikkalan sukuhaarasta olisi sanottava? Se on ollut viime vuosikymmeneen saakka hyvin vanhasti karjalainen suku. Mitään suuria yllätyksiä sukututkimus ei paljasta. Suvussa ei näytä olleen sen enempää köyhtyneitä aatelisia kuin suuria rikollisia. Lehtolapsiakaan ei tule vastaan. Ei myöskään vakavia perinnöllisiä sairauksia. Tervanpolttajia on turha etsiä. Avioeroja ei menneinä aikoina tapahtunut.

Tervosten suvun eri haaroissa on ollut vanhoina aikoina paljon monilapsisia perheitä, mutta myös lapsikuolleisuus on ollut järkyttävän yleistä. Miesten nimissä Antti ja Matti ovat ”ennen vanhaan” olleet hyvin suosittuja Tervosen suvussa. Isäni ruotsinkielisessä muodossa oleva nimi Emil Henrik ihmetyttää supisuomalaisen nimien joukossa. Kirkonkirjoissa nimi tosin on kirjoitettu kahdella e:llä, mutta isä kirjoitti sen yhdellä. Vanhimmat nimet on kyllä kirjoitettu papinkirjoihin ruotsinkielisessä muodossa Anders, Matts ja niin edelleen, mutta miehet olivat varmaankin Antteja ja Matteja. Parissa tapauksessa sisarukset ovat naineet veljekset.

Vasta viimeisten sukupolvien aikana maaltamuuton myötä sukuun kuuluneet ovat menneet naimisiin hyvin eri tahoilta kotoisin olevien kanssa. Tervosten suku on perinteisesti ollut lähes puhtaasti maanviljelijäsuku, mutta koulutuksen ja maaltamuuton seurauksena maan-

viljelyksen osuus on huvennut lähes olemattomiin ja elanto hankitaan mitä moninaisimmista ammateista.

Uskoisin, että Tervosen suku on ollut myös vankasti uskonnollista väkeä, ennen muuta perusluterilaisia, jotka eivät ole hötkeyilleet uusien villitysten perään. Tervoset ovat olleet vanhastaan aika paikallaan pysyvää porukkaa. Jos on muutettu, on muutettu vain jonnekin muualle Karjalassa, kuten Terijoelle. Nuorempi polvi on sen sijaan hyvin kansainvälistä. Joku on asunut Tansaniassa, toinen New Yorkissa, kolmas kiertänyt kalastamassa Kanadaa ja Alaskaa myöten ja niin edelleen.

Selma ja Emil Tervosen perhettä Parikkalan ja silloisen Simpeleen rajalla olleen Peruspohjan kylän Lauhanmäellä. Vasemmalta Irja edessään Aili, äiti Selma edessään Seija, isä Emil edessään Kerttu sekä veljekset Martti ja Heikki Tervonen.

Yhteys Kannaksen ja Inkerin Tervosiin

Parikkalan Tervosten sukua kannattaisi yrittää tutkia Kurkijoelle ja mahdollisesti sieltä vielä taaksepäin. Samoin kannattaisi tutkia, onko Karjalan Kannaksella ja Laatokan Karjalassa ollut muita Tervosia ja ovatko Inkerinmaan Tervoset muuttaneet Kannakselta. Lähellä Parikkalaa asuu myös Kesälahden Tervosia. Nämä eivät näytä kuitenkaan olevan ainakaan meidän lähisukulaisiamme, vaan jotain muuta haaraa. Kun Kainuun Tervosten sukuja on tutkittu, olisi kiintoisaa tietää, mistä pitäjistä heidän sukuhaaransa ovat alun perin lähtöisin.

Heikki Tervonen

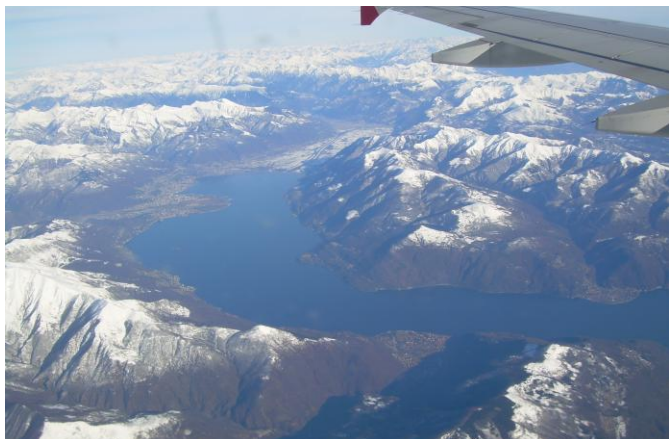
Vuosikokouksessa päätettyä

- * Erovuorossa olleet Mikko Tervonen, Juha Tervo ja Timo Tervo jatkavat hallituksessa seuraavan kolmivuotiskauden
- * Varsinaisina tilintarkastajina jatkavat Pirkko Chydenius ja Antti Helki, varatilintarkastajina Hannu Partanen ja Lauri Tervonen.

Matkalla Italiassa

Anna ja Olavi Tervo tutustuivat viime talvena Milanoon, Pohjois-Italian kaupunkiin.

Milano (paikallisella murteella **Milán**) sijaitsee Pohjois-Italiassa, Lombardian maakunnassa. Kaupungissa on noin 1,3 miljoonaa asukasta.

Lensimme Milanoon italialaisella reittikoneella. Matkustajia oli yllättävän vähän, n.300 paikan koneessa n.20. Kone oli aivan uusi ja hieno. Malpesan kansainväliseltä lentokentältä jatkoimme matkaa bussilla Milanon kaupunkiin ja siellä hotelli Bernaan. Hotelli sijaitsi päärautatieaseman Stazione Centralen lähetyvillä. Yllätys oli, että hotelli oli niin rauhallinen. Sieltä oli myös erinomaiset kulkuyhteydet kaupungilla liikkumiseen. Asema-aukiolta pääsi kolmella metrolinjalla eri puolille kaupunkia.

Kaupunki on erityisesti tunnettu maailman muodin keskuksena. Via Montenapoleone-kadun varrella on lähes kaikilla merkittävillä vaatemerkeillä oma liikkeensä. Milanossa päämajaa pitävät myös mm. Alfa Romeo ja Pirelli. Kaupunki tunnetaan myös Ferrarin toisena kotikaupunkina, Maranello on heti kaupungin ulkopuolella, tunnetaan

formulakuski Kimi Räikkösen tukikohtana. Milano on kuulu myös oopperastaan, La Scalasta.

Suurin osa Milanon nähtävyyksistä on kätevästi kävelymatkan päässä toisistaan. Milanon keskustassa sijaitseva tuomiokirkko, Duomo, on Italian suurin ja yksi maailman suurimmista goottilaisista katedraaleista. Tutustuminen kaupunkiin kannattaakin aloittaa tuomiokirkon luota eli Piaassa del Duomolta.

Duomon katolle pääsee pientä maksua vastaan. Sieltä on upeat näkymät yli koko Milanon ja jos ilmansaasteet eivät haittaa näkyvyyttä, sieltä voi kirkkaana päivänä nähdä Alpeille asti.

Piazza del Duomon laidalla on maailman ensimmäinen kauppakeskus, lasikattoinen Galleria Vittorio Emanuele II. Sen lattia on päällystetty upealla mosaiikkitiilikuviolla, jossa esitetään kaikki maailman mantereet. Milanon kohdalla on lattiassa kuoppa, joka on syntynyt siitä, kun ihmiset laittavat kengänsänsä lattiaan ja pyörähtävät siinä ympäri; tämän uskotaan varmistavan sen, että tulet Milanoon myös toisen kerran. Duomo torin

toisella laidalla on Milanon kuuluisa oopperatalo La Scala.

Kävelymatkan päässä Duomolta sijaitsee Sforzasuvun rakennuttama linna Castello Sforzesco. Linnassa on erilaisia näyttelyitä, ja siellä voi tutustua mm. Michelangelon *Pietá*-nimiseen veistokseen. Linnan takana on Castellon puisto, joka on hieno paikka levähtää hetki ja nauttia vaikkapa italialaista kahvia. Puiston reunalla on valtava riemukaari, josta Napoleon joukkoineen marssi sisään Milanoon 1800-luvun alussa.

Milanon keskustassa on useita hienoja kirkkoja, mm. Sant Eustorgio, Sant Ambrogio ja Basilica di San Lorenzo. Milanon kuuluisin nähtävyys, Leonardo da Vincin Pyhä ehtoollinen -seinämaalaus sijaitsee Santa Maria delle Grazie kirkossa. Liput tänne todella suosittuun kirkkoon kannattaa varata mahdollisimman hyvissä ajoin, ovelta lipuja ei myydä.

Milanon kuuluisin kauppakatu on nimeltään Via Montenapoleone, jonka varrelta löytyvät lähes kaikki merkkiliikkeet. Milanon kuuluisin moderni rakennus on Pirellin pilvenpiirtäjä, jonka vieressä on Mussolinin kannattajien rakennuttama pramea päärautatieasema Stazione Centrale.

Milanon eteläosissa Porta Genovan rautatieaseman lähetyvillä kohtaavat kaksi kanavaa, Naviglio grande ja Naviglio pavese, joiden varrella on paljon tunnelmallisia ravintoloita ja baareja. Aikaisemmin kanavia on ollut useampiakin, mutta niistä suurin osa on täytetty 1900-luvun alkupuoliskolla. Keskiajalla kanavia käytettiin suurten rakennusten ja rakennustarvikkeiden kuljetukseen, jopa Pohjois-Afrikasta asti.

Kokonaisuudessa matkasta jäi miellyttävä kuva, paikalliset olivat ystävällisiä ja ottivat turistit monin tavoin huomioon. Vaikka varsinainen turistien sesonki aika ei ollut, olivat japanilaiset ryhmät runsaslukuisesti liikkeellä.■

Matkaterveisin

Olavi, Anna, Taeya ja Markku Tervo

Muistelma opettaja J. A. Tervosta

Opettaja **J. A. Tervo** oli Sotkamojärven rannalla olevan Koiviston mökin poika. Opinelhaluisena nuorena hän meni Kajaanin seminaariin valmistumaan kansakoulunopettajaksi.

Virkansa ohella hän sitten hoiti monia kunnan luottamustoimia, esiintyi juhlapuhujana ja kuoronjohtajanakin, Vapaa-ajan harrastuksina hänellä oli metsästys ja kalastus, mutta siitä huolimatta hän oli kaikkein raitteimpia sotkamolaisia.

Koulussa opettaja Tervo piti hyvän kurin huumorinsakin avulla ja hänestä puheen ollen oppilaat mainitsivat hänet ”miesopettajana”. Maantiedon oppikirjaan oli merkitty mustalla pystyviivalla ulkoa osattavat kohdat. Opettajan kuulustellessa läksyä tapahtui, että kuulusteltava hätääntyi eikä muistanut ensimmäisiä sanoja. Aikansa seisottuun hän sanoi:

- Minä en muista alkua.
- Kerro lopusta!■

Jorma Suomalainen – Eino Laitinen: Näin pahat kielet kertovat. Kaskuja Kainuusta ja kolmen j:n Kajjiaanista. KS 1984

Korhonen ja Hakkarainen ilmoittivat linnusta Sotkamon poliisille. Poliisit noutivat linnun kelkkamiehiltä ja toimittivat sen Kajaanin poliisiasemalle. Kävin poliisiasemalla Ruuskasen Jounin, paikallisen kokeneen lintuharrastajan ja luontokuvaajan, kanssa katsomassa lintua. Tunnistimme linnun heti lunniksi, joka on n. 27 cm pitkä ja jonka siipien kärkiväli on 47 - 53 cm. Lunni on alapuolelta valkoinen ja yläpuoli on musta. Naama on valkea, joskin pään yli kulkee leveä musta alue. Lunnin nokka on kapea, mutta hyvin korkea. Tämä oli vasta kolmas varmistettu havainto lunnista Kainuussa. Lunneja eksyy harvoin Suomeen, ja tällöinkin yleensä kovien talvimyrskyjen tuomina. Talvet lunni viettää normaalisti avomerellä.

Otin lunnin hoitoon autotalliimme, joka oli sopivan viileä lunnille. Oli ilta eikä kaupat olleet auki, joten turvauduimme luontokuvaaja Pekka Helon ja hänen vaimonsa Maireen pakastimesta löydettyihin muikkuihin. Aluksi lunni ei syönyt näitä muikkuja, joten Ruuskasen Jouni joutui pakosyöttämään niitä lunnille. Jouni aukaisi toisella kädellä lunnin nokan ja työnsi sitten sormilla muikun yksi kerrallaan syvälle linnun kurkkuun. Aluksi lunni kakisti muikut pois, mutta pian se huomasi, että sille tarjottiin ruokaa. Tämän jälkeen se oli hanakasti ottamassa muikut kädestäni, kun syötin sitä kolme kertaa päivässä. Välillä lunni oli nokallaan jo sormissani kiinni, kun luuli niitä nälissään muikuiksi. Pikkuhiljaa lunni vahvistui hoidossamme.

Emme voineet päästää lunnia vapauteen, joten Ruuskasen Jouni hommasi sille paikan talveksi Heinolan lintutaloon, jonne se pääsi erään lintuharrastajan isän kyydissä, kun hän oli menossa Etelä-Suomeen. Näin lunni vietti talvensa Heinolassa ja kevään koittaessa lunni pääsi lintuharrastajien kyydissä Pohjois-Norjaan Varangin vuonolle, jossa se vapautettiin muiden lunnien sekaan.

Kävin avopuolisoni Pirjon ja Ruuskasen Jounin kanssa kuvaamassa mm. lunneja juuri Norjan Varangilla huhtikuussa 2006. Halusin nähdä paikan, jossa lunneja pesii. Kesäasussa lunni on paljon värikkäämpi kuin talvella ja erityisesti lunnin nokka näyttää silloin hyvin korealta. Kun menimme sitten Vardön kaupungista veneellä Hornoyan lintusaarelle, niin huomasin lunnin joka tervehti meitä nostamalla siipeään. Mietin hetken, voisiko se olla juuri sama lunni, joka oli meillä hoidossa. Aika tavalla se oli samannäköinen kuin vuosi aikaisemmin muikkuja kädestäni syönyt lunni. Toisaalta - siellä saarella oli satoja ihan samannäköisiä muitakin lunneja. Toiset eivät vain tervehtineet meitä samalla tavalla.

Lunni pesii yhdyskuntina rannikoiden jyrkissä rinteissä, joihin se kaivaa itse pesätunnelinsa. Lunni on taitava kalastaja, joka tuo pikkukaloja poikasilleen nokassaan siten, että joka toinen kala roikkuu nokan toisella puolen. Täytyy vain ihmetellä, kuinka se saa joskus lähes kymmenkunta kalaa pysymään nokassaan ja kuinka se pystyy kalastamaan lisää, kun sillä on jo muutama kala nokassaan.

Lunni on erittäin kesy ja se päästää ihmiset ihan viereen. Näin niitä oli erittäin helppo ja mukava kuvata. Kun lunni on vielä kesäpuvussaan erittäin kaunis, niin muistikorttini täyttyivät useista sadoista lunnin kuvista. Läheltä katsottuna lunnin ilme on jotenkin surumielinen, mutta samalla jotenkin humoristinen. Ihastuin lunneihin ja myös muihin Pohjois-Norjan lintuihin niin paljon, että kävin Pirjon kanssa vielä kesällä 2007 uudelleen samassa paikassa. Kesällä 2008 kävin Norjan Lofooteilla, jossa oli myös lunneja, mutta tällä kertaa keskityin kuvaamaan merikotkia ja niiden saalistusta, mutta se onkin sitten toinen juttu. ☐

Sirkka Tervonen Paltamon Uuralta lähti kaukaiseen Taiwaniin seurakuntatyöhön v. 1974 ja palasi 28 vuoden kuluttua Suomeen. Seuravassa hän muistelee Taiwanin joulujaan kaipaus sydämessä.

Ensimmäinen Taiwanin-jouluni oli 1974, ja sitä seuraavat joulut vuoteen 2002 vietin siellä. Jouluna oli lämmintä ja mustaa tietenkin, ja sisimmäsäni soi amerikkalainen joululaulu "Uneksin valkoisesta Joulusta". Mutta pian huomasin, että joulun voi viettää ilman lunta ja pakkasta ja vielä niin lämpimässä, että kynttilät tahtoivat sulaa ilman tulta. Siis päätin, että tästä lähtien tulee sitten olemaan erilaista... mutta ensimmäiset joulut ainakin vietän kinkun kanssa. Kinkku vaihtuikin pian kalkkunaksi ja sitten täytetyksi broileriksi, jota syön vieläkin täällä Suomessa.

Mutta ei minulle sitten kelvannut tekokuusi, joten oli pakko tyytyä elävään purkissa kasvavaan syypressiin, isoon ja ihan kuusen näköiseen. Sitä sitten kiinalaiset tulivat katsomaan, että mitenkä ne kynttilät pysyvät syypressin oksilla ilman tulipaloa!? Usko tai älä, se olikin vaikeaa, kun oksat ovat niin pehmeät.

Kiinalaisilla ei ole perinteistä joulunviettotapaa koska se ei ole kristitty maa. Kristityt viettävät joulua kirkon järjestämässä jouluaiheisessa evankelioimiskokouksessa, jonne tulee paljon eikristittyjä ja monet tulevat uskoon. Jotkut kirkot järjestävät yhteisen jouluaterian kirkossa siten, että jokainen tuo kotona tekemänsä ruoan ja ne sitten syödään yhdessä. Se on rakkausateria nyyttikestimenetelmällä.

Kauppiat pitävät huolen kaupallisesta joulusta. Joulukoristeita ostetaan paljon, sillä niitä voi käyttää vielä kiinalaisen uuden vuoden koristeluissakin. Kerran tavaratalossa oli isot pahviset joulupukin kuvat ja kaksi naista katselivat niitä, ja toinen sanoi toiselle: "Tuo on amerikkalaisten jumala, sillä on syntymäpäivä tulossa." Jokaisella epäjumalallakin on syntymäpäivänsä. Naurahdin että aika hyvin arvattu, onhan joulupukista tullut jo länsimaitten epäjumala jo kauan sitten.

Jouluni minun ei koskaan tarvinnut viettää yksin. Alkuvuosina tarjosin parhaille kiinalaisille ystäväilleni suomalaisen jouluaterian, ja sittemmin

se kehittyi suureksi joulujuhlaksi. Tein mainokset yliopiston porteille, harjoittelimme näytelmät, musiikit, laulut, joulupukki, lahjat, tietenkin oli "saarna" ja muutakin. Tarjottavaa oli yltäkyllin ja kaikille iloa riitti lähes puoleen yöhön. Osallistujat olivat minun piiriläisiäni ja muita opiskelijoita, yhteensä noin 60-150 kodissani joka jouluni. Uskotaan todisti aina joku kristitty yliopiston professori. Juhla oli hyvin suosittu ja tuli perinteeksi, että myöhemmin nämä opiskelijat tulivat oman perheensä kanssa meille jouluksi. Vieläkin soitellaan ja ikävöidään piparkakkuja ja muita leivoksia, joita leivoin n. 500 - 2000 pienessä, vähän mikrouunissa isommassa sähköuunissa. Apuna uunina vahtaamassa oli tyttöjä, jotta ei leivokset pala. Heistä olisi kuitenkin ollut hauskeempaa painella muotilla piparkakkuja kuin vain vahdata uunia. He eivät olleet koskaan nähneet leipomista ennen. Kaiken sen lisäksi tarjosin juhlissa kerrosvoileipiä, hedelmiä, karkkeja, teetä ym.

Osallistuin myös kirkkomme joulun viettoon. Me työntekijät kävimme näyttelemässä joulukuvalman useissa kouluissa, joissa oli n. 200 - 400 kerralla katsomassa. Tämä tapahtui noin 6 - 10 kertaa vuosittain. Vaatteina olivat mm. minun pyyheliinani ja sängynpäälliseni.

Seurakunnilla on myös tapana, että kuoro käy kodeissa jouluyönä laulamassa joululauluja ja toivottamassa hyvää joulua, palkaksi he saavat sitten karkkeja. Juhlaa oli saada Suomesta joulukortteja ja paketteja, niitä odotettiin innolla. Joulukorttilikoima oli kehno, joten jouduin tekemään niitä itsekin. Joulukuusen ostin ja koristelin jo joulukuun puolivälissä ja pidin sitä tammikuun puoliväliin. Kiinalaisilla näkee koristeet usein vielä kesäläkin.

Taiwanin joulua ikävöiden
toivotan teille Siunattua Joulua.

Sirkka Tervonen

Sukukoukous alkoi launataina Mieslahdessa ja jatkuu illanvietolla Heikkilässä

Kuulkaa korpeimme kuiskintaa Kainuun opiston auditoriossa

Päiväohjelman
juonsi Juha Tervo

Sakari Virtanen kertoi Kai-
nuun meijerihistoriasta

Heikkilän näytelmäryhmä esittää: *Taloa katsastamassa*.
Istumassa Jussi Heikkinen, joka on Vilhelmiina Jahvetinr
Tervosen poika ja seisomassa hänen vaimonsa Iida Juntu-
nen. Taloa katsomaan tullut sukulaismies Eeli Heikkinen ja
kihlattu Iida Oikarinen ovat oikealla.

Paltamon pelimannien nautittavaa soitantoa:
vas. Eero Leinonen, Vesa Klemetti, Toivo Sep-
pänen ja Mikko Syrjänen

Juttutuokio Heikkilän pihamaalla

Hyvä oli laulaa isossa pirtissä.

Vuosikokous jatkui sunnuntaina

Jumalanpalveluksen jälkeen seppeleenlasku sankarihaudalla

Olavi ja Anna Tervo seppeleenlaskussa

Puheenjohtajana toimi Lauri Tervonen ja sihteerinä Marja-Leena Timonen

Vuosikokousyleisöä Opiston juhlasalissa

Kokousväkeä 27.07.2008 Mieslahdessa

